

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ

ИЗДАНИЕ ЗА ОБРАЗОВАНИЕ, НАУКА И КУЛТУРА

БРОЙ 9–10 (414–415), година XXIX

19 декември 2011 година

50 години Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

Тържественото честване на юбилея

Осми декември – повод
за празнуване или за размисъл

на стр. 21

Избрани бяха нови
декански ръководства

на стр. 20

Сесийни вълнения

на стр. 24

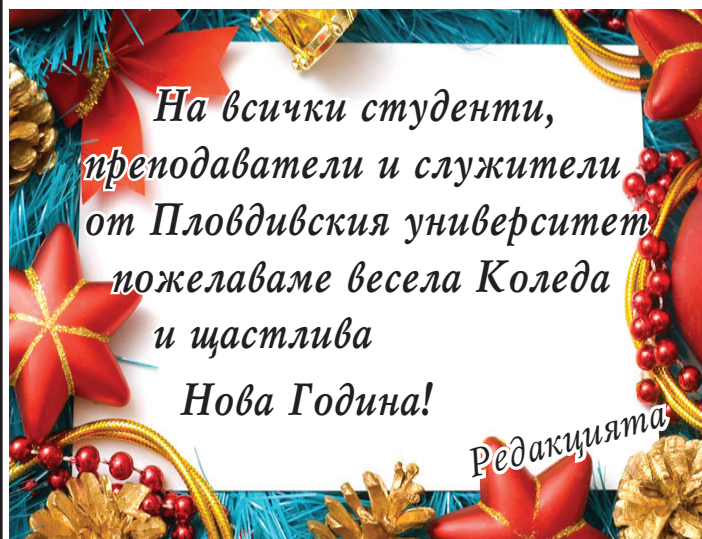
Промоцията на юбилейния 50-ти випуск на Филологическия факултет се състоя на 4 декември в Концертна зала. Абсолвентите бяха поздравени от ректора доц. д-р Запрян Козлуджов, който връчи дипломите на отличниците бакалаври, а магистрите с успех над 5,50 получиха дипломите си от декана доц. д-р Живко Иванов. Отличник на випуска при бакалаврите е Владимир Гидинячка, Балканистика (успех 5,95), а при магистрите – Милена Нецова, Европейска магистратура по превод (успех 5,97).

Слово от името на абсолвентите произнесе Енчо Тилев, завършил специалността РЕЗЕ.

Отново имаме Студент на годината в областта на хуманитаристиката

Студентката Таня Пеева от специалност Българска филология, 4. курс, бе отличена с националния приз Студент на годината в областта на хуманитаристиката. Церемонията по награждаването се състоя на 15 декември в Музикална академия – София. Честито на Таня!

Повече информация в следващия брой.

На всички студенти,
преподаватели и служители
от Пловдивския университет
пожелаваме весела Коледа
и щастлива

Нова Година!

Редакцията

50 години Пловдивски университет

Академично слово на ректора доц. д-р Запрян Козлуджов

**Уважаеми дами и господа,
драги колеги и студенти,**

Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“ навършва 50 години и успешно навлиза във възрастта на своята творческа зрялост. Не само за човек, но и за всяка обществена институция, това е една изключително плодотворна възраст, в която натрупаните знания, умения и опит (жизнен, социален, професионален) започват да дават най-добрите и ползотворни резултати. В продължение на половин век няколко поколения мъдри и мотивирани хора – преподаватели и служители – са работили сърцато и всеотдайно за просперитета на нашия университет. Благодарение на всичко, направено от тях, днес ние с гордост и удовлетворение можем да заявим, че Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“ е сред водещите научни, образователни и културни институции в страната. За 50 години той се утвърди като най-голямото висше училище в Южна България и трето по големина, а бих добавил и по значимост, в национален мащаб.

С ясно съзнание съм, че на фона на европейската университетска традиция нашата годишнина е съвсем скромна. Тя е несъизмерима с почти осемвековната история на университетите в Болоня, Париж и Оксфорд, в Прага, Виена и Краков. Същевременно убедено считам, че на национално равнище (след Алма Матер) нашето висше училище като че ли най-адекватно развива и реализира класическата университетска идея в Хумболдовото ѝ разбиране. От 1961 година до днес университетът ни поэтапно, постъпателно и последователно осъществява тази идея, опитвайки се да постигне и представи чрез своите факултети и специалности „универсума“ на човешкото знание и познание.

Нашето висше училище се развива върху основите на съз-

Доц. д-р Запрян Козлуджов

дадения през юли 1961 година Висш институт по природоматематически науки. (Той е учреден с указ № 264 от 1 юли 1961 г. на тогавашния Президиум на Народното събрание). Още същата година е осъществен прием по четири специалности – химия, биология, физика и математика. 11 години по-късно в нов указ на Държавния съвет (от 12.01.1972 год.) Висшият институт по природоматематически науки се преобразува в ПУ „Паисий Хилендарски“. През следващата 1973 година за първи път в пловдивско висше училище се разкриват филологически специалности – „Българска филология“, „Руска филология“, а малко по-късно и „Славянска филология“ (профил чешки език). С този акт висшето учебно заведение започва да оформя същинския си университетски облик. През 1984 година са разкрити педагогически специалности, през 1992 година – специалността „Право“, през 1994 година – икономическите специалности, през май 2004 година – Философско-историческият факултет. Днес ПУ напълно оправдава и защитава името си (Университет), защото обучава студенти по специалности и от четирите основни научни области – природни, хуманитарни, обществени и технически, т.е. постигнат е оня познавателен универсум, който предполага названието

на самата институция.

Едновременно с учебната дейност университетът извършва и многостранни научни изследвания като оборудва модерни съвременни научно-изследователски центрове и лаборатории. През последните години (в условията на непрекъснат финансов недостиг) обновяването на апаратурата и информационната осигуреност се постига главно по линията на солидно количество спечелени проекти по различни европейски програми. Увеличават се и започналите още със създаването на университета международни контакти с други сродни университети от Европа, Америка и Азия.

Започнал дейността си с един професор, 6 доценти, 22 асистенти, 464 студенти и една стара, но достолепна сграда, днес ПУ има над 600 преподаватели, от които 85 професори, 205 доценти, над 300 асистенти. Над 16 хиляди студенти се обучават в девет факултета, отговарящи на всички държавни нормативни изисквания и разпоредби.

Изпълнявайки отговорната си мисия и преследвайки високите си цели, ПУ и занаят ще бъде средище за иновации в образователните и изследователски технологии, ще продължи да осигурява региона и страната с висококвалифицирани кадри в областта на образованието, културата, науката и икономиката.

Днес – 50 години след създаването си, Пловдивският университет наистина заслужава и напълно оправдава името си на „класически университет“.

Смея да твърдя, че в българското обществено съзнание нашият университет се утвърди като добър пример за стабилна, престижна и авторитетна научна и образователна институция. Независимо от сложните съвременни социално-икономически и културни обстоятелства, той се стреми да отговаря по най-адекватния начин на

предизвикателствата на времето, като непрекъснато развива и реализира основните принципи на университетската идея. В Хабермасовата им модификация те са свързани с успешното осъществяване на социализацията на младите хора, с критическото обновяване и предаване на научните и културни традиции (т.е. съхраняване на научния и културен континуитет) и заедно с това със създаване на модели на публично гражданско поведение, каквото университетът ни в последните години непрекъснато генерира. Достатъчно е да припомним открито заявените граждански позиции на цялата университетска общност (студенти, преподаватели и служители), благодарение на което Университетът ни спечели важни институционални битки в защита на обществените интереси.

Много учени, а и не по-малко общественици, са разсъждавали върху същността на „университета“ и „университетската идея“. В последните десетилетия критическият дебат върху тези понятия е много актуален и остър. Известният американски писател Робърт Пърсиг интуитивно, но изключително точно е уловил и изразил смисъла им в популярната и много четена преди няколко десетилетия книга „Дзен и изкуството да се поддържа мотоциклет“. Ще си позволяя един малко подълг цитат от нея:

“Истинският университет няма точно определено местоположение. Той не притежава имущество, не изплаща заплати и не получава материални такси. Истинският университет е състояние на духа. Той е онова огромно наследство на рационалната мисъл, което е донесено до нас през вековете от група хора, по традиция носещи професорска титла, но дори и тази титла не е част от истинския университет. Истинският университет е безсмъртната същност на самия разум.

Поздравление от Президента на Република България

**Уважаеми господин Ректор,
Уважаеми преподаватели,
Драги млади приятели,**

Приемете моите сърдечни поздравления по повод 50-годишния юбилей на вашия университет.

Това е не само ваш празник, празник на пловдивската общественост, но и събитие от национален мащаб. Защото едва ли бихме могли да си представим съвременна България без Пловдивската Алма Матер. С десетките специалности по природни, хуманитарни, обществени и икономически науки, с качеството на своя преподавателски състав и равнището на подготовка на студентите, той напълно оправдава и защитава своето реноме като модерен учебен и научно-изследователски център.

Хиляди са възпитаниците на Пловдивския университет, работили през десетилетията за духовното, културното и стопанското изграждане, модернизирание и развитие не само на града и региона, но и на страната. Неоспорим е авторитетът ви сред вашите партньори в чужбина.

Сигурен съм, че половинвековният юбилей ще бъде не само повод за равностметка, но и за нови, още по-амбициозни планове и проекти за бъдещето.

Пожелавам ви да носите достойно името на вашия велик патрон – големия родолюбец и народен будител Паисий Хилендарски. И нека никога да не ви напусна неговата голяма любов към отечеството и възрожденски дух.

Честит празник!

Георги Първанов

Георги Първанов

ФОТОХРОНИКА НА ЮБИЛЕЙНИТЕ ПРАЗНИЦИ

Тържественото шествие по главната улица на Пловдив

В митрополитската църква „Св. Марина“ бе отслужен молебен за юбилей на Пловдивския университет

➔ от стр. 2

В добавка към това състояние на духа, наречено разум, съществува и една законна юридическа личност, която за нещастие носи същото название, но която е нещо съвършено различно. Това е една нестопанска организация с точно определени компетенции. Тя притежава имущество, може да изплаща заплати или да получава пари и да се поддава на законодателен натиск.

Но този втори университет, юридическата личност, не може да преподава, не създава нови знания и не може да оценява идеи. Той не е истинският университет въобще. Това е просто храмова постройка, мизансцен, местоположение, в което са създадени подходящи условия за съществуването на истински разум.

У хората, които не могат да разберат тази разлика, непре-

късната съществува объркване... и те си мислят, че контролът върху сградите на храма означава контрол над самия храм. Те гледат на професорите като на чиновници от втория университет, които трябва да изневеряват на разума, когато им се нареди, без възражения, също както правят чиновниците в останалите организации.

Те виждат втория университет, но не могат да съзрат първия.

Убеден съм, че 50-годишната история на Пловдивския университет не е просто формална история на формално регистрирана с нормативен акт юридическа личност, а на „Университетска институция“, чиито представители са посветили живота си на изключително важна мисия: да опазват, съхраняват, преподават, предават

Академично слово...

и развиват „безсмъртната същност на самия разум“. Изпълнявайки тази своя мисия нашият университет спокойно, макар и чинно, може да се подреди в редиците на големите си европейски събратя, чиито имена споменах в началото.

Досега, въпреки пълните основания, които имам, съм съмнително не употребих думата „юбилей“. Според старозаветната традиция Университетът ни има цялото право да празнува своя първи истински юбилей. В Трета книга Мойсева от Стария библейски завет – Левит, гл. 25, стих 10:13, само 50-годишнината се нарича свещена и се обявява декретивно за „юбилей“, т.е. юбилей според старозаветното предание се празнува веднъж на всеки 50 години.

Университетът ни наистина

с гордост и удовлетворение от постигнатото през изминалите 50 години има всички основания (формални и неформални) да празнува своя първи юбилей.

Вторият смисъл на понятието отново е свързан със старозаветната традиция – ликуване, празнуване (т.е. извършване на празнични обредни действия по повод юбилей).

За да бъде верен на традицията, искам да пожелаем на цялата университетска общност на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ много празнично настроение, здраве, бодрост и оптимизъм, пиетет и вяност към безсмъртната същност на разума като състояние на духа, която стои в темелите на Университета и Университетската идея.

Да си пожелаем:

На добър час към следващи юбилей!

На многая лета!

Тържественото честване на 50-годишнината на Университета

Пловдивският университет „Паисий Хилендарски“ отпразнува своята 50-годишнина. От началото на 2011 г. започна отбелязването на юбилея под различни форми: публикации на страниците на университетския вестник, свързани с важни личности и събития за ПУ, подготовка и издаване на юбилеен алманах, отразяващ историята на Университета от създаването му до наши дни. Проведени бяха множество конференции и колоквиуми с внушително международно участие, изтъкнати учени бяха наградени и удостоени с почетни звания, организирани бяха изложби, премиери. За някои от тях беше писано в предишните броеве на вестника.

На 14 октомври се състоя тържествената церемония по удостояването с почетното звание *Доктор хонорис кауза на Пловдивския университет* на проф. Антонио Каналс – Университета в Аликанте, Испания. На 3 ноември със същото звание бяха удостоени проф. Манфред Трумер – Университета „Карл Францес“, Грац, Австрия, проф. Руслан Митков – Университета в Уулвърхамптън, Великобритания, ст.н.с. дфн Радосвет Коларов – Българска академия на науките.

Театралните дни включваха представления на студенти от специалността „Актьорство за драматичен театър“ с ръководител доц. Виолета Гиндева, които представиха „Коктейл“ („Разговор в парка“ от Алън Ейкбърн и „Пиеца 27“ от Алексей Слаповский) на 24 октомври в Кукления театър, а абсолвентите от същата специалност под ръководството на доц. Лео Капон представиха „Изкуството на комедията“ от Едуардо де Филипо в залата на Драматичния театър на 3 ноември.

Кулминацията на празниците беше на 4 ноември, когато се проведе шестие по главната улица на Пловдив и тържествено събрание.

Шествието, в което се включиха преподаватели, студенти, служители и гости, бе от Концертна зала до храма „Света Марина“. Там бе отслужен молебен за юбилея на Университета от Негово Високопреосвещенство Пловдивския митрополит Николай. Пловдивският владика отбеляза изключително доброто сътруд-

Академичното ръководство и част от гостите в Концертна зала

ничество между ПУ и Пловдивската митрополия, резултат от което е и откриването на специалност Теология в нашето висше училище. Шествието би могло да се превърне в (да възроди) една традиция, която да заявява публично нашата алма матер сред гражданите и обществеността на Пловдив на 24 май, 1 ноември или при откриването на учебната година.

Тържественото честване на 50-годишнината в Концертна зала бе почетено от множество гости: министри, политици, представители на дипломатическия корпус, на чуждестранни научни и културни институции, ректорите на най-големите университети в България, на пловдивските висши училища, от Българската академия на науките. На официалната трибуна бяха министърът на образованието, младежта и науката проф. д-р Сергей Игнатов, и.д. областен управител Георги Игнатов, членовете на ректорското ръководство, деканите на факултетите.

Академично слово изнесе ректорът на Пловдивския университет доц. д-р Запрян Козлуджов. Прочетен бе поздравителен адрес от Президента на Република България г-н Герги Първанов.

Сред специално поканените гости за юбилея бяха: г-н Николаос Пиперигос – генерален консул на Република Гърция, г-н Рамис Шен – генерален консул на Република Турция, г-н Владислав Горанов – заместник-министър на финансите, акад. Петър Кендеров – БАН, ректори на висши училища – проф. Димитър Греков – Аграрен университет, проф. Георги Вълчев – Университет за хранителни технологии,

проф. Стефан Костянев – Медицински университет, доц. Василка Йончева – Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство, проф. Иван Илчев – Софийски университет, проф. Пламен Легкоступ – Великотърновски университет, проф. Марин Христов – Технически университет, проф. Стоян Денчев – Университет по библиотекознание и информационни технологии, проф. Васил Янков – Бургаски свободен университет, доц. Димитър Димитров – Висше училище по агробизнес и развитие на регионите, проф. Цветан Колев – Европейски колеж по икономика и управление, проф. Мануел Кастро – Национален университет за дистанционно обучение – Мадрид, Испания, г-жа Анна Пахла – Полски институт, г-н Виктор Метьолкин – Посолство на Руската федерация, г-н Вернер Витлих – президент на Занаятчийската камара, Кобленц, Германия, г-жа Анна Стоевска – Чешки център, и др.

Министър Игнатов се обърна към присъстващите с думите: „Искам да благодаря за усилията на университетската ви общност през изминалите 50 години. Поколения просветители и учители, завършили Пловдивския университет, са поели към класните стаи, за да обучават българските деца. Пловдивският университет освен образователен е и утвърден научен център – тук възникнаха и се развива редица научни школи, в които традицията се предава от учения на неговите ученици.“

Проф. Сергей Игнатов връчи почетния знак на МОМН на ректора доц. Запрян Козлуджов.

Ректорът на Софийския университет проф. Иван Илчев реши

да „наруши“ протокола и се откажа от официалното приветствие. Той припомни факта, че университетската идея след Освобождението се заражда най-напред в Пловдив, който тогава е столица на Източна Румелия. И за малко не се стига до нейната реализация, но Съединението с Княжество България отсъжда друга съдба – първото висше училище е открито в София, а в Пловдив това се случва едва след няколко десетилетия. В шеговит тон той отбеляза, че първите учебни програми, първите преподаватели и първите студенти на Пловдивския университет всъщност са „откраднати“ от Софийския и пожела и в бъдеще подобни „кражби“ да постигат такъв резултат. Проф. Илчев отпрати още едно пожелание към академичната общност – университетската идея да не се превръща в търговия, а в логос.

Отбелязан беше и приносът на предишните ректори на Пловдивския университет. Първите трима – проф. Живко Ламбрев, проф. Стефан Иванов и проф. Драгомир Поборников, вече са починали. Останалите петима ректори – проф. Павел Ангелов, проф. Цветан Обретенов (за съжаление не успя да присъства), проф. Никола Балабанов, проф. Огнян Сапарев и проф. Иван Куцаров бяха наградени с почетния знак на Пловдивския университет.

Поздравителни адреси и подаръци бяха поднесени от името на ректорите на висшите училища в страната, пловдивските висши училища, научни и образователни институции от България и чужбина. Тържественото събрание по случай 50-годишния юбилей завърши с музикална програма.

На 5 ноември в Новотел Пловдив се състоя балът на преподавателите и служителите, където дансингът не остана нито за минута празен. Програмата включваше и специално участие на Ваня Костова и Боян Костов, които отпразвиха музикален поздрав към присъстващите. Юбилейната торта с надпис *50 години Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“* беше разрязана от ректора доц. Козлуджов и всеки получи парченце от нея.

„Пловдивски университет“

Преподаватели и гости изпълниха Концертна зала – Пловдив. На преден план са ректорите на висши училища от страната

Министърът на образованието, младежта и науката проф. Сергей Игнатов чества юбилея на Пловдивския университет

Ректорите на Пловдивския университет. Отдясно наляво: проф. Иван Куцаров, проф. Огнян Сапарев, проф. Никола Балабанов, проф. Павел Ангелов

Проф. Иван Илчев, ректор на Софийския университет също поднесе поздравления

Ректорът доц. Запрян Козлуджов награждава проф. Павел Ангелов

Абсолвентите актьори преди да получат дипломите си в Драматичния театър

Участници в конференцията „Правните науки – традиции и актуалност“, организирана от Юридическия факултет

Ректорът разрязва юбилейната торта в Новотел Пловдив

50 години Катедра „Биология на развитието“

Проф. Живко Ламбрев е основоположник и ръководител на катедрата от 1961 г. до 1975 г. След него щафетата поемат последователно проф. дбн Г. Бъчваров, доц. д-р Н. Чолаков, проф. дбн П. Попов, доц. д-р Н. Попов и доц. д-р Е. Дамянова. В катедрата са работили също преподавателите доц. Евгения Аджарова, д-р Димитър Люцканов, гл. ас. д-р Елена Митева, ст. ас. Петър Петров, гл. ас. д-р Благовест Темелков, експертите биолози д-р Мария Бинева и Иванка Минкова, химикът София Костова и медицинският лаборант Евелина Георгиева.

Понастоящем в Катедрата по биология на развитието се обучават студенти от всичките специалности на Биологическия факултет и специалността Екология във филиалите на ПУ (Кърджали и Смолян), а също и от специалности на Педагогическия, Химическия и Физическия факултет по следните учебни дисциплини: Цитология; Клетъчна биология; Хистология; Ембриология; Обща генетика; Обща и популационна генетика; Популационна генетика; Цитогенетика; Екологична генетика и генетичен мониторинг; Биологични основи на поведението и генетика; Теория на еволюцията; Теоретична биология; Животински *in vitro* клетъчни култури; Молекулна биология на развитието (някои от тях са създадени и се водят за пръв път у нас в Катедрата по биология на развитието). По изброените предмети са издадени над 35 учебници и учебни пособия. Учебните занятия по клетъчна биология, ембриология и хистология се провеждат от четирима доценти (доц. Н. Попов, доц. М. Драганов, доц. Б. Джамбазов и доц. Е. Георгиева, а тези по генетика, еволюционна и теоретична биология – от един професор (проф. дбн П. Попов), трима доценти (доц. Е. Дамянова, доц. Е. Иванова и доц. Т. Стайкова), един гл. ас. д-р (Т. Ирикова) и един асистент д-р (П. Василева). В момента в катедрата работят и експертът-биолог Маргарита Шиварова, медицинският лаборант Екатерина Галинова и биологът Евелина Цветкова (по научно проектно направление). В настоящия период в катедрата се обучават и двама докторанти – Цветелина Бацалова (клетъчна биология) и Станимила Николова (генетика).

Основната проблематика в

Катедра „Обща биология“ (сега „Биология на развитието“) е една от първите, създадени в Университета, и първата катедра в Биологическия факултет. През началните години в нея има трима преподаватели, като в течение на времето съставът се попълва непрекъснато. Това стабилизира катедрата и създава условия за обособяване на нови катедри и групи като: Катедра по методика на обучението по биология; Група по биофизика към Катедрата по атомна физика; Група по микробиология към Катедрата по биохимия и микробиология; Катедра по екология и опазване на околната среда.

научната дейност на катедрата в началните години е насочена към действието на йонизиращата радиация върху растежа и развитието на различни организми, а също и определяне на нивата на естествена радиоактивност в различни тъкани от растения и животни. С попълването на кадровия

състав научните изследвания се насочват към други аспекти на биологията и се базират на нови модерни методи. Основните научни направления, по които се работи понастоящем, са насочени към: Биомедицински и молекулярно медицински проблеми – нови *in vitro* клетъчни култури, автоимунитет, автоимунни заболявания, антитуморна активност; Имунохистохимични изследвания на кръвно-групови антигени; Еволюционна генетика и цитогенетика; Цитотоксично и цитомутагенно действие на различни ксенобиотици; Генетични особености и биоразнообразие на различни подвидове медоносни пчели (*Apis mellifera*), породи и хибриди от черничевата копринена пеперуда (*Bombyx mori*); Получаване *in vitro* и генетични проучвания на антерни култури от пипер.

По-значими научни постижения в катедрата са: Имунохистохимично проучване на А и В кръвно-груповите антигени в органи на гръбначни животни, животински модели на ревматоиден артрит и множествена склероза, изолиране и характеризирани на нова безсерумна клетъчна линия McCoy-Plovdiv, установяване на кариотипните и биохимични тенденции в еволюцията на представители от безопашатите земноводни; Откриване на полиморфни генетични маркери, характеризирани на

стадийна и тъканна специфичност в експресията на определени гени при медоносната пчела и черничевата копринена пеперуда; Характеризиране на генофонда и генотипната структура на популации медоносни пчели в България и Европа, на породи и хибриди черничева

копринена пеперуда, отглеждани в страната; Изолирани са и са изучени гени, свързани с ембриогенезата при изогенни линии пипер.

Катедрата провежда успешно обучение по две акредитирани магистърски и по две акредитирани докторски програми: Клетъчна биология и Генетика.

Преподавателите и специалистите в катедрата са автори и съавтори на няколко монографии и книги, над 320 научни публикации в международни и национални научни издания, както и участници в десетки международни и национални научни форуми.

Под научното ръководство на преподавателския състав на катедрата успешно са защитени над 200 дипломни работи. Възпитаници (дипломанти, магистранти и докторанти) на катедрата работят като утвърдени специалисти по медицинска генетика, клетъчна биология и обща биология в престижни научни и учебни центрове в чужбина и в страната.

Научноизследователската и учебна работа се провежда в добре оборудвани с микроскопска техника и модерна апаратура научни и учебни лаборатории по генетика, клетъчна биология, ембриология и хистология. Създадени са богати колекции от микроскопски препарати, колекция от линии

дрозофили и клетъчни култури. Събраната в началото от проф. Зл. Бонев, доц. Н. Чолаков, д-р Д. Люцканов и сътрудниците им колекция по палеонтология в момента е дообогатена и се поддържа от Катедрата по екология и опазване на околната среда, където през 1996 г. е преместено структурното звено по палеонтология.

Преподавателите и специалистите в катедрата са ръководители и участници в 53 проекта, от които 4 финансирани по международни програми, 13 национални, финансирани по договори с МОМН, 2 финансирани от МЗХ, 6 – от ССА, и 29 – от фонда за научни изследвания при ПУ. Чрез инфраструктурни проекти през последните 3 години в катедрата бяха оборудвани Мултифункционална лаборатория по генетика и Специализиран център за научни изследвания, обучение и диагностика в областта на апидологията и серикологията. По проектна дейност на катедрата само през последните 3 години е закупена апаратура и консумативи за над 500 000 лв.

В катедрата по Биология на развитието от създаването ѝ до момента са защитени общо 14 дисертации за получаване на образователната и научна степен „доктор“ и две дисертации – за научната степен „доктор на науките“. Членове на катедрата са участвали в СНС и комисии на ВАК (проф. дбн П. Попов), в редакционните колегии на престижни списания и като рецензенти в тях (Е. Иванова, Т. Стайкова, Б. Джамбазов), в постоянни европейски комисии (Е. Иванова), постоянни и временни комисии към МОМН и НФНИ (Б. Джамбазов и др.), МЗХ (Е. Иванова), професионални съюзи и асоциации в Европа и страната.

Катедра „Биология на развитието“ поддържа професионални контакти със сходни звена на СУ „Св. Климент Охридски“, АУ – Пловдив, МУ – Пловдив, МУ – София, МУ – Стара Загора, ШУ „Еп. Константин Преславски“, както и със специализираните научни институти на БАН и Селскостопанска академия. Катедрата поддържа активни професионални отношения с Аристорелов университет – Солун, Аграрен университет – Атина, Middle East Technical University – Анкара и научни институти от Полша, Румъния, Швеция, Германия, Франция, Ирландия, Дания, Швейцария, Сърбия, Македония, Гърция, Турция, Словения, Хърватска и др.

Девизът, изкован от първооснователите: Развитие на духа в единение с природата

50-годишнината на катедра „Биология на развитието“ беше отбелязана на 1 декември в 15. аудитория. Юбилейното тържество откри нейният ръководител доц. д-р Емилия Дамянова. Тя поздрави присъстващите преподаватели и гости и представи историята на Катедрата в специално подготвената мултимедийна презентация, в която бяха показани и множество фотографии от различни периоди.

Доц. д-р Евгения Иванова, главният инициатор и организатор на честването, представи специалните гости – проф. дбн Петър Попов, един от първите преподаватели, и дългогодишните експерти биолози в катедрата д-р Мария Бинева и Иванка Минкова (сега пенсионери), които споделиха спомени от своя професионален път и пожелаха на настоящите преподаватели и служители да съх-

Преподаватели от катедра „Биология на развитието“

ранят създадените през годините традиции и отношения.

Приветствия по случай юбилея поднесоха г-жа Елена Цикалова – Биовет АД, Пещера (една от фирмите, с които БФ сътрудничи по различни проекти и която бе спонсор на тържеството), и ръководители

те на катедри: проф. дбн Мима Николова – катедра „Анатомия и физиология на човека“; доц. д-р Илиана Велчева – катедра „Екология и ООС“; доц. д-р Маргарита Панайотова – катедра „Ботаника и МОБ“; доц. д-р Велизар Гочев – катедра „Биохимия и микробиология“; доц.

д-р Анелия Стоянова – катедра „Зоология“; доц. д-р Илия Денев от катедра „Физиология на растенията и молекулярна биология“.

От името на деканското ръководство приветствие прочете заместник-деканът доц. д-р Илия Илиев (поместваме го отделно).

Представена беше и постерна презентация, отразяваща някои важни моменти от научните постижения в катедрата. Раздадени бяха сувенири с изработеното специално за юбилей лого, в което е вписан и девизът на катедрата: „Развитие на духа в единение с природата“.

И както е редно за една такава сериозна годишнина, тържеството продължи с празничен коктейл, много настроение, музика и танци!

Честит юбилей!

„Пловдивски университет“

Приветствие от декана на Биологическия факултет по случай юбилея на Катедрата

Уважаеми колеги,

Има дни и събития, които оставят трайни следи в личния ни живот. Има събития, на които не сме били свидетели, но са толкова ярки и силни, че оставят отпечатък за поколения напред. Едно от тях, с особено значение за биологическата наука в България, е създаването на Биологическия факултет.

Катедра „Биология на развитието“ е наследник на духа на онова време, когато се създава Пловдивският университет и е основоположник на Биологическия факултет.

Скъпи колеги от катедрата със странното име за някои, но с много философски замисъл „Биология на развитието“,

благодарим ви за вашето желание да ни подарите този празничен ден в сивото ни ежедневие и още повече за чудесната възможност да покажем идентичността на Биологиче-

ския факултет.

Петдесет години са и много, и малко в зависимост от гледната точка, но са чудесен повод за равностметка и най-вече да си припомним кои сме ние, откъде идваме и накъде отиваме;

Чудесен повод да си спомним с благодарност за тези, които не познаваме лично, но усещаме още по коридорите и залите на факултета техния ентузиазъм и прозорливостта да поставят основите на Биологическия факултет в Пловдивския университет;

Чудесен повод да си спомним с благодарност за тези, които лично познаваме, за нашите учители, които ни отдадоха част от своята енергия, знания и опит, за да ни направят съпричастни към биологичната наука в Пловдивския университет;

Чудесен повод да споделим с младите ни колеги и студенти, че пътят, който сме избрали,

макар и трънлив, е верен.

Ние, биолозите, имаме една привилегия, която понякога се превръща в мрачно задължение, познавайки биологичните закони да стоим здраво стъпили на земята, независимо от превратностите на годините, в които живеем, и да показваме пътя на развитието и цената на оцеляването. Като възпитаник на този факултет, убеден съм, че всеки, който е прекрачил прага му, е запазил като скъп първи спомен лекциите по цитология.

Благодарим ви, колеги, за ентузиазма, с който разкривате пред студентите тайните на генетичната наука, ембриологията и хистологията и еволюционната теория. Благодарим ви за усилията в тези трудни години да представяте и издигате международния авторитет на Биологическия факултет чрез своите научни постижения.

Често пъти в ежедневието се сблъскваме с преходни събития и случки, които отхвърляме като еднокдневки. В годините съм имал възможност да видя нашия факултет от различни позиции и разстояния, натрупал съм достатъчно впечатления и база за сравнение. Убедено мога да заявя, че това място, този факултет притежава особена магия, която те кара да се връщаш към него и в спомените, и в мислите за бъдещето.

Благодарим ви, колеги, че сте част от магията, наречена Биологически факултет на Пловдивския университет.

Пожелавам ви от името на Декана на БИОЛОГИЧЕСКИЯ ФАКУЛТЕТ и от името на деканското ръководство много здраве и духовна сила, за да разпръсквате мрака на невежеството с ярката светлина на знанието!

Проф. д-р Румен МЛАДЕНОВ

Новоизбраните доктори хонорис кауза

Проф. д-р Манфред Трумер Университет „Карл Францес“ – Грац, Австрия

Проф. д-р Манфред Трумер (1944) е един от най-видните австрийски слависти от новото поколение. Най-големият му принос е в областта на българистиката – сфера на която посвещава огромна част от преподавателската и изследователската си дейност в Грацкия университет „Карл Францес“, където се пенсионира през 2008 г. Наред с българския език проф. Трумер изследва фонетичните, морфологичните, лексикалните и синтактичните характеристики на руския, сръбския, хърватския, румънския, албанския, гръцкия и други езици, както и техните диалектни особености, което го прави и един от основните специалисти по балканско езикознание в Австрия и България.

Специализира българистика в Софийския университет през 1970 г. и защитава докторат по българистика. От 1971 г. е редовен асистент в Института по славистика в Грац. През 1985 се хабилитира за доцент, през 1997 – за професор. От осем години обучава студентите от специалността Балканистика (в началото и спец. Българска филология (на ПУ „Паисий Хилендарски“ по предметите Увод в Балканистиката и Балканско езикознание. Участва в множество научни проекти на своите колеги от ПУ като сътрудник, консултант и рецензент. Проф. Трумер

се утвърждава като доайен на Балканистиката в ПУ. Автор е на близо 100 публикации (книги, студии, статии) в областта на славистиката и балканистиката (най-вече фонетика, морфология и лексикология), съавтор е на учебници по общо, славянско и романско езикознание, както и автор на учебни помагала по славянско и балканско езикознание.

Почетното звание „доктор хонорис кауза на Пловдивския университет“ е по предложение на Филологическия факултет за огромния му принос в развитието, утвърждаването и популяризирането на българистиката в Австрия и с оглед на изключително квалифицираната му работа като гост-лектор в Пловдивския университет.

Ст.н.с. дфн Радосвет Коларов Българска академия на науките

Ст.н.с. дфн Радосвет Коларов завършва специалността Българска филология в СУ „Св. Климент Охридски“. От 1975 г. работи в Института за литература на БАН, чете лекции по български език и литература в Лондон и Оксфорд (1979-1981). Главен редактор е на сп. „Литературна мисъл“. Научните интереси на Радосвет Коларов са насочени към литературната теория и поетика, наратологията, когнитивната поетика, към изследване на функционалния строеж на литературната творба и разкриване на нейното идейно-художествено единство. Трудовете му са публикувани и в редица чуждестранни издания. Автор е на книгите „Звук и смисъл. Наблюдения на фоничната организация на

Тържествената церемония в 6. аудитория. Отдясно наляво: проф. Трумер, ст.н.с. Коларов, проф. Митков, доц. Козлуджов и доц. Чолакова

художествената проза“ (1983), „В художествения свят на романа „Хоро“ (1988), „Елин Пелин“ (1995), „Литературни анализи“ (1995), „Повторение и сътворение: поетика на автотекстуалността“ (2009).

Освен с книгите, заемащи съществено място в научното израстване на литературоведите от Филологическия факултет, с респектиращия методологико-аналитичен поглед към литературна творба, оказващ и досега насърчително влияние в непосредствените изследователски интереси на колегите от Факултета, ст.н.с. дфн Радосвет Коларов има и несъмнен принос в укрепването на неговото литературоведско ядро.

Почетното звание „доктор хонорис кауза на Пловдивския университет“ е по предложение на Филологическия факултет.

Проф. д-р Руслан Митков Университета на Уулвърхамптън

Проф. Руслан Митков е роден в Пловдив в семейство на научни работници – баща му проф. Въко Митков е бил два мандата ректор на ВМИ – Пловдив, а майка му е доц. Пенка Молдованска. Получава магистърска степен от Хумболтовия университет в Берлин и докторска степен от Техническия университет в Дрезден. Започва работа в Института по математика и информатика при Българска академия на науките.

От 1992 г. е професор по компютърна лингвистика и инженерство на естествените езици в Университета в Уулвърхамптън, където понастоящем е директор на Изследователския институт по обработката на информация.

Изпълнителен редактор е в Cambridge University Press, редактор на поредица книги по автоматична обработка на естествените езици на издателство „Джон Бенджамин“ и консултант-редактор по публикации в тази област на Oxford University Press.

Той е автор на повече от 160 публикации в области като разрешаване на анафора, автоматично резюмиране, центриране, автоматичен превод, генериране на естествени езици, а публикациите му са многократно цитирани.

Сред книгите му трябва да отбележим Dnaphoraresolution, Longman, 2002, и The Oxford Handbook of Computational Linguistics, Oxford University press, 2003 (второ издание през 2005).

Проф. Руслан Митков е председател на програмните комитети на редица международни конференции и е изнесъл множество водещи доклади по покана.

Почетното звание „доктор хонорис кауза на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ му се присъжда по предложение на Факултета по математика и информатика.

Науката да бъде част от програмата при кандидатстването на Пловдив за европейска столица на културата

До Главния редактор на вестник „Марица“
До Общинска фондация „Пловдив – европейска столица на културата“

Уважаеми господа,

Изцяло подкрепям идеята Пловдив да кандидатства за европейска столица на културата и искам да предложа някои идеи в полза на каузата.

В предстоящото съперничество с другите български градове Пловдив има какво да представи – древна история с няколко културни пласта, богати културни традиции от последните 150 години и наситен духовен живот понастоящем. Съществува, обаче, едно традиционно, непреднамерено, но ограничено възприемане на облика на Пловдив като център на културата – като че ли той се създава само от творците на изкуството. Да, градът ни с право се гордее със своите художници, музиканти, артисти и т.н. Но смеем да твърдя, че за изграждането на неговия цялостен духовен облик определен принос имат и пловдивските учени.

НАУКАТА Е НЕОТМЕНИМА ЧАСТ ОТ КУЛТУРАТА

Днес Пловдив е най-големият извънстоличен център на наука и висше образование. В него функционират шест университета, множество колежи и отраслови научни институти. Всички знаят, че в нашия град има над 500 художници. Това е голямо интелектуално богатство. Но трябва да се знае, че в този град работят и над 2000 учени. Те имат признати приноси в природните и хуманитарните, в медицинските и аграрните, в техническите и технологични области на науката.

Вярно, в това отношение ние трудно можем да се конкурираме със столицата, в която са съсредоточени почти всички институти на БАН и по-голяма част от висшите училища. Но ние можем да я изпреварим в инициативите и изявиите, като активизираще връзките между науката и обществеността.

В тази връзка бих предложил няколко идеи.

ЗАСИЛЕНО ВНИМАНИЕ НА МЕДИИТЕ КЪМ НАУКАТА

Защо, например, вестник „Марица“ да не стане първият вестник в България, който ежедневно да включва в съдържанието си рубрика за науката (в началото поне в една страница). Убеден съм, че материалите в такава рубрика, интересно подготвени, могат да имат не по-малко „фенове“, отколкото имат „Локомотив“ и „Ботев“! Ние всеки ден четем по две страници за постиженията на пловдивските спортни клубове, с които се гордеем, дори и за техните провали, скандали и т.н. Нима някой вярва, че всичките 300 хиляди пловдивчани се интересуват от това? Нима за постиженията на пловдивските учени ще има по-малък интерес?

Също ежедневно всички медии включват в програмите и страниците си хороскопи, реклами и откровения на ясновидци, екстрасенси и др. подобни. Съотношението „наука-ненаука“ (да не кажа „лъженаука“), за съжаление е в полза на втория фактор. Това, с извинение, не е култура, а псевдокултура.

Един град, който претендира за културна столица, трябва да измени това съотношение. Може би е необходимо в Пловдив да се обособи група специалисти по научна журналистика. Няколко такива професионалисти с помощта на мрежа от доброволни сътрудници, разпръснати по висшите училища и институти, могат да запълнят тази ниша в медийното пространство.

АКТИВИЗИРАНЕ НА ВРЪЗКАТА „НАУКА-ОБЩЕСТВО“

Пловдивските университети могат да се обединят за изгот-

Проф. Никола Балабанов

вянето на дългосрочен план, в изпълнението на който да се привлече участието на най-авторитетни учени от града, както и вниманието на гражданите към това, което се прави в световната наука и в пловдивските научни звена. С подобна идея през 1997 г. със заповед на кмета г-н Гърневски и областния управител г-н Димов беше създаден Обществен съвет за наука и висше образование, в който бяха включени всички ректори и директори на институти (господин Бадев, като заместник-кмет, участваше в този акт). Мисля, че и сега може да се създаде подобен съвет (без да е необходимо в него да влизат ръководителите на институциите), който да разработи, а след това и да реализира мащабен план за активни действия в насока „наука-общество“. Понастоящем тази тема е актуална за Европа.

ПРИБЪЩАВАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ КЪМ КУЛТУРАТА НА ГРАДА

Участието на младите хора в обществения живот е известно мерило за интелектуалната „температура“ на средата. В Пловдив се учат над 30 хиляди студенти. Необходимо е да се активизира тяхната дейност, за да се привлече вниманието на гражданите към проблемите на студентството. Силно отслабената след 1990 година младежка обществена дейност

през последните години набира „скорост“ и вече включва сериозни прояви, в това число и с научен характер.

Тази дейност може и трябва да се стимулира и канализира в културното русло на града. Освен чисто научни, могат да се организират и атрактивни спектакли, на които студентите да показват своите постижения в овладяването и развитието на знанията, своето остроумие, находчивост и т.н. Става дума за уместно съчетаване на науката с изкуството, съпроводено със спортни и естрадни елементи. Такива спектакли, организирани в Античния театър и на други подходящи места, могат да станат част от ежегодните културни празници на Пловдив.

Ще припомня една инициатива на Пловдивската ученическа академия през 80-те години, когато на Централния площад се организираха открити състезания с решаване на задачи по математика и физика. На площада се инсталираха до 30 черни дъски със състезатели, обкръжени от стотици техни привърженици. В някои случаи състезанията се съпровождаха с театрални постановки. Присъстваха първите ръководители на града и много граждани.

Целта на подобни инициативи е да се демонстрира ангажираността и принадлежността на младите пловдивчани към духовния живот на града. Мисля, че инициатори и участници в такива изяви могат да бъдат всички студентски съвети и клубове, подпомагани от специализираните училища, Общинския детски комплекс и др.

Предполагам, че при обсъждане на тези и други подобни идеи от повече съграждани и колеги, те ще могат да намерят място в цялостната идейна концепция за кандидатурата на нашия град.

С уважение:
професор Никола Балабанов
Пловдивски университет
„Паисий Хилендарски“

ПАИСИЕВИТЕ ЧЕТЕНИЯ 2011 – В СВЕТЛИНАТА НА ГОЛЕМИЯ ЮБИЛЕЙ

„220 учени от 16 държави на „Паисиевите четения“ на ПУ“ – под това заглавие повече от 40 български издания отразиха провеждането на юбилейната конференция, организирана от Филологическия факултет и посветена на 50-годишнината на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Не само разнообразието от ракурси към поставения като акцент половинвековен живот на университета, но и личното съпричастие към институцията Пловдивски университет стана причина за големия интерес на изследователи от водещи чуждестранни и български висши училища и институти към научното събитие. Езиковата динамика в условията на глобализация, съдбата на хуманитарното знание, реалностите и тенденциите в преподаването на български език, както и актуалните подходи и информационни технологии в образователния процес бяха само малка част от предизвикателствата пред участниците в

довете Пловдив, София, Велико Търново, Бургас, Русе, Шумен, Благоевград, Варна, Стара Загора, Пазарджик, Сливен.

Работата на конференцията бе организирана в няколко тематично обособени секции: *Светлини, сенки, движения на идеи – литературното пространство, Езиковата динамика в условията на глобализация, Актуални езикови тенденции. Норми и кодификация, Езикът – (не)остаряващата вселена, Науките за езика и тяхното място в съвременния свят, Съдбата на хуманитарното знание, Преводни проекции на българската литература, Памет и безпаметност, Творчеството на Ф. М. Достоевски – интерпретативни стратегии, Политика и литературна рецепция.* В представените доклади се интерпретираха – през призмата на синхронията и диахронията – както строго теоретични проблеми от областта на езикознанието и литературознанието, така и актуални за съвременния контекст

Представяне в 10. аудитория на юбилейния сборник „Следите на словото“, посветен на проф. Диана Иванова

специалисти – асистенти и докторанти. За някои от тях това участие бе дебютно. Ето какво споделиха две от участниците:

„Бих искала да изкажа възхищението си от колегите, които са взели участие в организацията на цялата поредица от събития, съпътстващи юбилея на нашата Алма Матер, защото всички празненства и церемонии бяха изключително тържествени и същевременно неформални. Всички прояви, в които участвах, ми дадоха възможност да почувствам атмосферата на празника и да се потопя в нея“ (Галина Димитрова, докторант по детска литература);

„Вълнуващо е да присъстваш на честването на половинвековен юбилей. А когато този юбилей е на институцията, показала ти светлия път на духовно изживяване, преживяването несъмнено остава незабравимо. Тези мисли ме съпътстваха по време на заседанията, докато наблюдавах моите учители. Радвах се, че ги виждам в светлина, различна от тази на аудиторните занятия, в светлината на стремежа към познанието, на търсенето и откриването на истината. За мен Паисиевите четения послужиха не само като трибуна за представяне на научна разработка. Тържествените ноемврийски дни ми разкриха нови изследователски хоризонти и за пореден път се уверих, че словото заслужава да му отдадем цялата си творческа енергия – точно както е сторил патронът на университета Паисий Хилендарски по пътя към духовното пробуждане на България“ (Десислава Димитрова, докторант по морфология на съвременния български език).

Провеждането на научната конференция бе съпроводено от редица празнични събития, свързани с половинвековния юбилей

на Пловдивския университет – церемонията по присъждане на званието „доктор хонорис кауза“ на проф. Манфред Трумер, ст. н. с. II ст. дфн Радосвет Коларов, проф. Руслан Митков; театралната постановка „Изкуството на комедията“ от Едуардо де Филипо с участието на абсолвенти от специалността „Актьорство за драматичен театър“, шестиято до църквата „Света Марина“, тържественото събрание по повод 50-годишнината и др.

Вечерта на 3 ноември в емблематичната за пловдивската филология 10. аудитория бе проведено и тържество, посветено на юбилея на големия български учен проф. дфн Диана Иванова. Залата се оказа тясна, за да побере всички приятели на юбилейката, пожелали да изразят своята съпричастност към нейния личен празник. Скъп дар за проф. Иванова бе сборникът „Следите на словото“, съставен специално за повода и включващ изследванията на редица български и чуждестранни учени.

Поднесени бяха множество приветствия – от ректора доц. Запрян Козлуджов, от декана на Филологическия факултет доц. Живко Иванов, доц. Вера Маровска и доц. Константин Куцаров от Катедрата по български език, проф. Богуслав Желински и д-р Мариола Валчак от Познанския университет „Адам Мицкевич“, Лъчезар Янков от Департамента за езикова и специализирана подготовка на чуждестранни студенти, Десислава Димитрова от Лингвистичен клуб „Проф. Борис Симеонов“ и др.

Предлагаме ви отделно словото на проф. Диана Иванова в отговор на отправените към нея приветствия и благопожелания.

Доц. д-р Красимира ЧАКЪРОВА
Доц. д-р Елена ГЕТОВА

Участници в една от лингвистичните секции

юбилейната конференция „Паисиевите четения 2011“.

На 3 и 4 ноември си дадоха среща над 200 учени филолози, които превърнаха аудиториите, семинарните зали, читалнята на библиотеката в Пловдивския университет, както и Балабановата къща в Стария град в истинско средище на хуманитарното знание. Към традиционното пловдивско присъствие в отделните секции със свои изследвания се присъединиха и чуждестранни участници от висши училища и институти от Сърбия, Хърватска, Босна и Херцеговина, Турция, Чехия, Полша, Казахстан, Украйна, Русия, САЩ, Унгария, Франция, Гърция, Германия, Италия. Българските учени, гости на конференцията, представят 13 университета, 3 института на БАН и 7 гимназии, съответно от гра-

теми като езика на политиката и журналистите, спецификата на коментарите в социалните мрежи, отношенията между политика и литература и др. В рамките на „Паисиевите четения“ се проведе и научен симпозиум на тема: „Образованието по български език и по българска литература – прагове, сривове, алтернативи“, в който обект на дискусии бяха новите предизвикателства пред учителя по български език и литература и актуалните подходи и информационни технологии в образователния процес.

„Паисиеви четения 2011“ ще остане в академичната история на университета не само като юбилейно събитие, но и като форум, в който се включиха с интересни и задълбочени изследвания много млади

Най-голяма сила придобива споделеното слово*

Зная, колеги и приятели, че мнозина от вас, както и аз, предпочитаме университетските аудитории или библиотечната тишина, където се раждат думите и зрее светлото, пред големите сцени, светлините на прожекторите и микрофоните, защото не те правят празника. Празникът е в нас самите – има ли го в душите ни, носим ли го в сърцата си – значи празнуваме. А днес за мен е двоен празник: честваме заедно юбилея на университета и една нова среща със Словото. Словото, което ни обединява и което ни прави една духовна общност.

Имам удоволствието и привилегията да работя с вас, скъпи колеги, близо четвърт век, и признавам, едва ли бих се чувствала другаде по-полезна, по-удовлетворена, по-щастлива. Бъв ваше лице срещнах забележителни хора – като учени, като творци и като личности, от вас получавах и получавам творчески импулси, зареждахте ме с енергия, дарявахте ме със симпатия, обич и разбиране. От вас се учих – включително и от по-младите. И заедно вървахме през годините напред. Благодаря ви, че ви има.

Позволете ми да кажа няколко думи за *Словото*, тема, която ми подсказа заглавието на прекрасния сборник, който ми поднасяте днес. Зная, там всяка написана дума е специално послание към мен и го приемам трогната и признателна – като най-скъп дар.

„Следите на словото“ – не би могло да се намери по-подходящо заглавие на сборника, наистина. То отразява една съществена част на моите научни изследвания: да търся свидетелства на духовното, да вървя по следите на изгубеното, но възроденото слово, да споменавам забравени творци или да откривам останалите в анонимност автори. В търсенето на словото или по следите на словото никога не съм се чувствала сама или самотна, защото всички знаем, че най-голяма сила придобива споделеното слово. Благодаря на всички, които ми дадохте възможност да споделям Словото с вас през всичките тези години.

И премисляйки житейския си път, уверена съм, че правилно съм избрала точното място – Пловдивския университет „Паи-

Проф. Диана Иванова

сий Хилендарски“, който стана „моят университет“, а аз – част от него. Научните си интереси бях определила преди това, но тук ги разширих и задълбочих, за което ми помогна Пловдивската народна библиотека „Иван Вазов“ с ценните сбирки и редки издания на старопечатен отдел. И какво по-интересно преживяване от това – да вървиш по вековните пътища на езика ни, оттам, откъдето започва самото му начало, да опознаеш и осъзнаеш неговото величие и красота, да усетиш мъдростта на библейското слово, да разлистваш ръкописа на неизвестен дамаскинар, дръзнал да сътвори стих на проста новобългарска реч и да просветли хоризонта на тъмната доба, предвещавайки едно ново зазоряване и едно възраждане. Или да чуваш как под скърцащото перо на Паисий се редят най-разтърсващите думи, ненаписани и нечути преди него, които отекват с огромна сила през следващите векове, ечат и до днес и ни карат да се чувстваме българи.

Вървах по следите на словото, за да открия кои са онези скромни автори, неназовавали имената си, и ми се виждаше несправедливо да остане делото им в забрава, потънало във времето, защото направеното от тях заслужаваше признание – ако не от съвременниците им, то от следващите поколения. Това отнемаше години, а и пътят на откривателството беше дълъг и като време, и като разстояния – понякога намирах отговора на въпросите на хиляди километри от родната страна, но и на чужда земя това беше пространство на българския дух и на българското слово.

И аз, и вие, скъпи колеги, знаем, че паметта за имената, за

делата и за истината са важни не само за историята, не само за вчерашния ден, преди всичко те са важни за днешния и за утрешния ден.

При търсене на научната истина възниква дилемата – дали да се надяваме да ни навести евристичният миг, или повече да вярваме на самите себе си. Евристичният миг е капризен – може приятно да ни изненада, идва ненадейно, идва дори в съня ни и ни подсказва решение; или след тежък изнурителен труд, когато вече сме обезверени и до смърт изтощени, да се смили и да ни намигне весело, че сме на прав път, но може да ни обърне гръб и да ни подмине, ако самите не си повярваме в това, което правим.

Това го споменавам специално за нашите най-млади колеги, които започват своето пътешествие в изследователските лабиринти. Добре е да знаят, че освен вдъхновение науката изисква постоянство и отдаденост. И за да стане словото наше творение, а не чуждо отражение, трябва да ни владее духът на съзидателното слово, защото само то оставя следи. Бидейки верни на словото, то ще укрепва и вратата, и перата ни и ние ще съумеем по-добре да използваме неговата сила.

За разлика от езиците (защото има не само живи, но и мъртви, и изчезнали езици), истинското слово е винаги живо. А това е така, защото независимо кога, къде и от кого е създадено, и на какъв език е написано, то живее вечно с истините си, с идеите си, с посланията си и намира своите читатели. То е непреходно. И както ние сме го получили като дар, чрез днешния си език трябва да го оставим живо и след себе си.

Българското слово – възхвалявано и хулено, опожарявано и съсичано, потъвало в забвение и възкръсвало от пепелта, но живо и истинско – е устоявало на превратностите на времето и аз вървам в неговото бъдеще, защото познавам неговото минало, а и защото познавам достойните си колеги, които ще продължат да работят за него.

Благодаря на колегите си от Катедрата по български език и на ръководителя на катедрата доц. д-р Вера Маровска за инициативата и за издаването на сборника в моя чест. Благодаря на проф. д-р Иван Куцаров, ръководител на катедрата при моето постъпване на работа, който ми гласува тога-

ва доверие, което, надявам се, съм оправдала. Благодаря на академичното ръководство на Пловдивския университет – в лицето на неговия ректор доц. д-р Запрян Козлуджов и на заместник-ректорите, както и на декана доц. д-р Живко Иванов и на деканското ръководство на Филологическия факултет – за творческите стимули и за високите оценки, които съм получавала от тях.

Специална благодарност отправям към съставителите на сборника: доц. д-р Кр. Чакърова, доц. д-р Е. Гетова, гл. ас. д-р Т. Гайдарова, гл. ас. М. Куршумова, гл. ас. д-р Б. Борисов, които са посветили много време и труд, показали са завиден професионализъм и естетическо чувство, за да изглежда сборникът така добре.

Благодаря и на всички колеги и приятели, които са засвидетелствали уважението си към мен и са участвали със свои статии в сборника в моя чест – това е най-красивият им дар за мен, който приемам от сърце. Трогната съм от вниманието и от жеста – да дариш слово, е равнозначно да дариш обич.

Истински благодарна съм на г-жа Венета Ганева и на г-жа Анна Илиева от Отдела за редки и ценни издания на Пловдивската народна библиотека „Иван Вазов“ за съдействието им в моята изследователска работа.

Искам да спомена, че сред тях са дългогодишни мои колеги и приятели от Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, от Факултета за славянска филология на СУ „Св. Климент Охридски“, от Института за литература, от Института за български език, от Кирило-Методиевския център към БАН, от Катедрата по български език на ШУ „Епископ Константин Преславски“, от Филологическия факултет на ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“, ЮЗУ „Отец Неофит Рилски“, от НБ „Иван Вазов“ – Пловдив, от Института за славистика към Познанския университет „Адам Мицкевич“, от Института за източноевропейски езици към Университета в Гданск.

Тъжно е, че сред нас не е една от авторките в сборника – доц. д-р Маргарита Славова, която чрез един от последните си текстове ни остави за спомен живото си слово. Нека да я помним!

Проф. д-р Диана ИВАНОВА
Катедра по български език
Филологически факултет

* Това е словото на проф. Диана Иванова, произнесено в знак на признателност, при представянето на юбилейния сборник „Следите на словото“, издаден в нейна чест.

Университетът участва в изграждането на база за фундаментални и иновационни

Доц. д-р Ваньо ЧОЛАКОВ

Обединеният институт за ядрени изследвания (ОИЯИ) е международна междуправителствена организация, създадена на 26 март 1956 г. Единадесет страни, в това число и България, обединяват усилията си за провеждане на съвместни изследвания на фундаменталните свойства на материята.

Статутът на ОИЯИ беше потвърден и в най-новата история на Русия. На 2 януари 2000 г. президентът на Руската федерация Владимир Путин подписа федерален закон за ратификация на споразумението между правителството на Руската федерация и ОИЯИ за разполагането и условията на дейността на Института на територията на страната.

В настоящия момент 18 страни от Европа, Азия и Латинска Америка (Армения, Азербайджан, Беларус, България, Куба, Чехия, Грузия, Казахстан, КНДР, Молдова, Монголия, Полша, Румъния, Русия, Словакия, Украйна, Узбекистан и Виетнам) са пълноправни членки на ОИЯИ. На правителствено ниво са подписани споразумения за сътрудничество с още шест страни, които се приемат за асоциирани членки на Института (Унгария, Германия, Италия, Сърбия, ЮАР и Египет). ОИЯИ поддържа връзки с повече от 700 научни центъра и университети от 64 страни на света.

Стратегията за развитие на Института се основава на триадата „наука–образование–иновация“. ОИЯИ разполага с уникален набор от експериментални съоръжения, които дават възможност за провеждането на фундаментални и приложни изследвания с използването на най-новите технологии, включително и информационните, а също така и да развива университетското образование.

През 2005 г. акад. А. Н. Сисакян предлага програма за развитие на Института, ориентирана към провеждането на амбициозни изследвания на експерименталната база на ОИЯИ. Главната цел на тази програма е създаването на съвременен ускорителен комплекс и експериментални установки за провеждането на изследвания на фундаменталните свойства на барионната материя.

Според съвременните теоретични представи материята може да се намира в няколко състояния: адронно вещество, кварк-глюонна плазма и преходен процес – „смесена фаза“.

При висока барионна плътност (експериментално достижима при сблъскване на високоенергетични тежки йони) материята практически не е изследвана.

Фундаменталните проблеми при изследвания в тази област са:

– търсене и изучаване на нови, ненаблюдавани по-рано форми на

барионната материя;

– обяснение на причините за свързването на кварките в нуклоните;

– търсене на причините за нарушаване на симетриите, обясняващи „механизма“ на формиране на света, състоящ се от вещество в нашата част от Вселената.

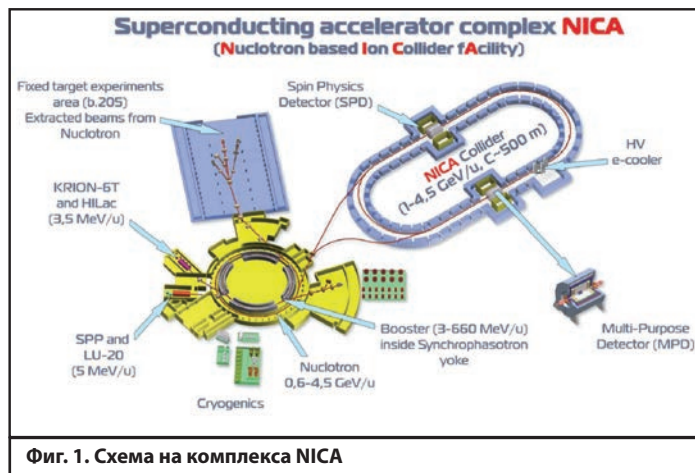
За провеждането на такива изследвания бе предложен проект, получил названието NICA (Nuclotron – based Ion Collider Facility).

С решение на висшия орган на Института – Комитета на пълномощните представители на правителствата (КППП) на страните членки на ОИЯИ (19–21 ноември 2009 г.), този проект е определен за приоритетен в 7-годишния план (от 2010 до 2016 г.) за развитие на ОИЯИ и са планирани 148 милиона долара от бюджета на ОИЯИ за реализацията му. Допълнително за работни заплати на сътрудниците, работещи по проекта, инфраструктурни и жизненоосигуряващи разходи ще бъдат изразходвани не по-малко от 100 милиона долара.

За концентрация на усилията в това направление през 2008 г. бе създадена Лаборатория за физика на високите енергии (ЛФВЕ), обединяваща колективите на Лабораторията за високи енергии и Лабораторията за физика на частиците.

В резултат на реализацията на проекта NICA ще бъде създаден комплекс ускорители, обезпечавачи челно сблъскване на широк набор от ядра – от водорода до урана. Енергията на сблъскване 1–4.5 GeV/nucleon е избрана в областта на формиране на максимално възможна плътност на барионната материя. При тези енергии е възможно експериментално да се изследва поведението на адронната материя в екстремални условия.

В състава на ускорителния комплекс (фиг.1) са включени както действащи обекти, така също и новоизграждащи се:

Фиг. 1. Схема на комплекса NICA

– модернизирани йонен ускорител Нуклотрон-М (действащ);

– свръхпроводящ колайдер NICA (планирано пускане в действие – през 2016 г.);

– междинен натрупващ пръстен (бустер синхротрон), необходим за създаване в колайдера на ускорени снопове с необходимия интензитет;

– нови източници на йони и поляризиращи частици;

– нов първичен инжектор-предускорител (Линак);

– експериментални установки на канала на изведените снопове от Нуклотрона;

– обекти от инфраструктурата, необходими за ефективното провеждане на изследванията от учените от страните членки на ОИЯИ.

Ускорителният комплекс Нуклотрон – NICA се изгражда основно от специалистите на ОИЯИ, обаче още в началния етап на работа към тях бяха привлечени най-авторитетните специалисти в областта на ускорителната физика и техника от другите световни центрове. Реализацията и състоянието на проекта редовно се разглежда от международен експертен комитет (Machine Advisory Committee – MAC), в чийто състав са включени водещи учени в областта на ускорителната физика от CERN (Швейцария), BNL и FNAL (САЩ), GSI (Германия), ИФВЕ и ИТЕФ (Русия).

Окончателната реализация на проекта NICA ще бъде основа за получаване на нови знания в областта на фундаменталните изследвания и ще осигури ускорено развитие на много научно-технически направления. Резултатите с иновационно-приложен характер ще могат да се използват в различни отрасли на науката и техниката, а така също и в сферата на образованието.

Основната задача, която трябва да се решава на ускорителния комплекс NICA, изисква създаването на експериментална установка, способна да регистрира с висока ефективност частиците, които се раждат при сблъскването на сноповете от тежки йони; тяхната идентификация и определянето на енергията им; възстановяване на върха на първичното им взаимодействие и координатите на раждането на вторичните частици.

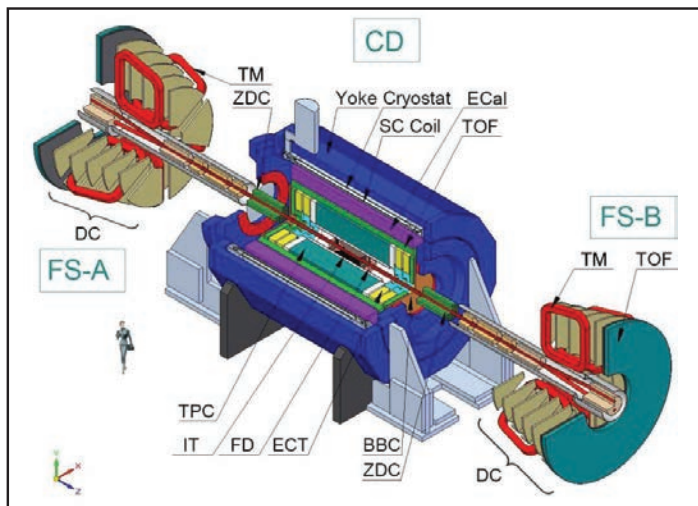
Схемата на многоцелевия детектор MPD (Multi Purpose Detektor), разработван за реализацията на тази задача на насрещнитеснопове на колайдера NICA, е представена на фиг. 2.

Установката MPD се състои от централна част, състояща се от върхов детектор (IT), вътрешен трекер и система за определяне на енергията, заряда и вида на заредените частици (TOF, TPC), електромагнитен калориметър (ECal) и обгръщащ ги свръхпроводящ магнит (SC Coil). На страните на централната част на установката се предвижда монтаж на системи за мониториране на снопа (BBC, ZDC) и детектори, препокриващи областта на малките ъгли на разсейване на частиците (FS-A, FS-B).

Експерименталната установка MPD се създава паралелно с ускорителния комплекс и ще започне работа едновременно с пускането в експлоатация на колайдера NICA.

Втората експериментална установка (SPD) на колайдера NICA се изгражда за реализация на научната програма по спиновата физика с използването на насрещни снопове поляризиращи протони и deutрони. Това ще даде възможност да се продължат на качествено ново ниво

на ускорителния комплекс NICA/MPD – разработки в ОИЯИ – Дубна, Русия

Фиг. 2. Схема на многоцелевия детектор MPD

традиционните изследвания на спиновата структура на нуклонна на базова установка в ОИЯИ. Предполагамото пускане в експлоатация на детектора ще бъде през 2017-2018 г.

Президентът на Русия определи пет направления за иновационното развитие на Руската федерация:

- енергийна ефективност и енергоспестяване;
- ядрени технологии;
- космически технологии;
- медицински технологии;
- стратегически информационни технологии.

Инфраструктурата на комплекса NICA ще даде възможност за използването на ускорените снопове от частици за иновационни и технологични дейности по всички тези направления не само в Руската федерация, но и в другите страни членки на ОИЯИ.

Реализацията на проекта NICA и експерименталните установки MPD и SPD предизвикват голям интерес сред международната научна общност. Географията на участниците в проекта непрекъснато се разширява. Понастоящем в създаването на различните подсистеми и разработването на научните програми участват физици, инженери и конструктори от 74 института на 26 страни от целия свят.

През 2009 г. в ЛФВЕ започна работа по подготовката на проекта „Център за фундаментални изследвания и иновационни разработки на ускорителния комплекс NICA“, като за неговата реализация се предвижда създаване на съвместна научно-техническа програма за изследвания между Беларус и Русия. Проектът е ори-

ране в рамките на 18 млрд. рубли от които 15 млрд. (500 милиона долара) трябва да се изразходват за реализацията му до 2017 г.

България, като член на ОИЯИ, също участва в строителството на NICA. Това дава възможност на българските университети, в лицето на природо-математичните факултети, активно да се включат в различните етапи на реализиране на този мегапроект. Тази възможност вече е реализирана във Физическия факултет при ПУ „Паисий Хилендарски“.

През 2009 г. между ПУ „Паисий Хилендарски“ и ОИЯИ беше подписан Протокол за провеждане на съвместни научни изследвания в рамките на проекта NICA/MPD. Създаден е колектив с научен ръководител

от ЛФВЕ, ОИЯИ.

От 1 до 6 ноември по покана на ректора доц. д-р Запрян Козлуджов в Пловдивския университет гостува проф. Юрий Константинович Потребеников – заместник-директор по научната част на ЛФВЕ, ОИЯИ. Той взе участие в честването на 50-годишния юбилей на Университета и имаше работна среща с колектива, работещ по проекта NICA/MPD в ПУ. Проф. Потребеников е и ръководител на Отделение №3 „Физика на адроните“, в чийто състав са включени: Научноизследователският отдел по физика на леките кварки и лептони (експериментите NA62 (CERN), SND-2 в Протвино, CBM и PANDA в GSI); Научноексперименталният отдел за многоцелевия детектор MPD, Серпуховският научноекспериментален отдел (поддръжка на експериментите на ускорителя U-70 в г. Протвино) и секторът за структура на частиците (експеримента COMPASS в CERN). Отговаря също за компютърното осигуряване на Лабораторията и проекта NICA/MPD.

Ю. К. Потребеников е член на Научно-техническите съвети на ОИЯИ и ЛФВЕ и на кадровата комисия на ЛФВЕ, председател е на работната група за оценка на ефективността на използване на компютърния ресурс и IP-телефонията в ОИЯИ.

На работната среща в катедра „Атомна физика“ се обсъдиха целите и задачите на бъдещата работа на групата млади специалисти в ЛФВЕ и тяхната предварителна подготовка по физика на частиците и високите енергии. Като отговорник за международното сътрудничество в ЛФВЕ Ю. К. Потребеников запозна студентите с условията на работа в лабораторията, техните права и задължения, а така също и с битовите условия на живот в Дубна.

На 3 ноември в 5-та аудитория проф. Потребеников изнесе много интересна лекция на тема „Изучаване физиката на частиците и релативистичните тежки йони в ОИЯИ“.

Ю.К. Потребеников се срещна и с ректора на ПУ доц. д-р Запрян Козлуджов, на когото връчи Поздравителен адрес по случай юбилея на Университета от името на директора на ОИЯИ акад. В. А. Матвеев. На срещата бяха обсъдени и въпроси около настоящото и бъдещо сътрудничество между ЛФВЕ, ОИЯИ, и Пловдивския университет.

Проф. Юрий Потребеников заедно с доц. Хр. Христов, доц. В. Чолаков и студентите, които ще заминават в Дубна

ентиран към приложните аспекти на възможностите на NICA и се предполага финансиране в рамките на 3,4 милиарда рубли за период от 5 години. В момента той е включен в първостепенните програми на Беларус и се намира в стадий на съгласуване.

През 2011 г. проектът „Комплекс свръхпроводящи пръстени за насрещни снопове от тежки йони (”Комплекс NICA”)“ е приет за разглеждане от правителството на Руската федерация. Във връзка с предстоящото обсъждане, на заседание на Правителствената комисия по иновационни и високотехнологични мегапроекти, реализиращи се на територията на Руската федерация, на 5 юли 2011 г. министър-председателят В. В. Путин е посетил ЛФВЕ и лично се е запознал с текущото състояние на проекта NICA. Очаква се този проект да бъде избран за един от мегапроектите на Русия, което означава мощно финанси-

доц. д-р В. Чолаков от катедра „Атомна физика“ за участие в изграждането на установката MPD. През 2010 г. този колектив е включен като равноправен член на Колаборацията NICA/MPD. В този колектив участват двама докторанти на доц. Чолаков, братята Красимир и Велизар Дъвкови, работещи в ЛФВЕ, и седем студенти по магистърската програма „Субатомна физика“. Голяма част от тези студенти разработиха и защитиха успешно дипломни работи в бакалавърската степен по тематиката на NICA/MPD. В началото на 2012 г. членовете на тази група заминават на едногодишна командировка в Дубна (ЛФВЕ на ОИЯИ), където ще участват в създаването на отделни детекторни подсистеми на MPD и едновременно с това трябва да разработят дипломни работи в магистърската програма, като всичките им разходи се поемат

Изследователските хоризонти на българската лингвистика

Национална юбилейна конференция, посветена на проф. дфн Йордан Заимов

Гл. ас. д-р Борян ЯНЕВ

През 2011 година филологията в България почете 90-годишния юбилей на един от нейните стожери – покойния езиковед проф. дфн Йордан Заимов. По този повод учените от Секция „Приложна ономастика“ към Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ с помощта на техни колеги от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ и учреденото между двете институции Академично дружество на ономастите в България, носещо името на проф. Йордан Заимов, организираха юбилейна научна конференция с надслов „Изследователските хоризонти на българската лингвистика“.

Темата на събитието бе про-вокирана от научните приноси на проф. Заимов в областта на диахронната лингвистика, етимологията, ономастиката и диалектологията. Научният форум, в който участваха и седем филолози от Пловдивския университет, се проведе в заседателните зали на Института за български език.

Ръководителката на Секция „Приложна ономастика“ – проф. д-р Анна Чолева-Димитрова, която е била и докторантка на юбиляря, запозна участниците с живота и делото на проф. дфн Йордан Заимов. Той е роден на 23 април 1921 г. в гр. София. Завършва специалност „Славянска филология“ в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ през 1944 г. Неговата научна дейност е свързана изцяло с Института за български език. Това е мястото, където от 60-те години на ХХ в. се провеждат системни ономастични изследвания. Най-голяма заслуга за това има този неуморим и всеотдаен учен, основател на Секция „Ономастика“, а същевременно и ръководител на „Групата за издаване на старобългарски паметници“, който освен всичко е владеел отлично и осем чужди езика. Проф. Заимов е автор на едни от основните трудове по българска ономастика: „Топонимията на Южна Добруджа“, „Местните имена в Пирдопско“, „Местните имена в Панагюрско“, „Заселване на българските славяни на Балканския полуостров. Проучване на жителските имена в българската топонимия“, „Български географски имена с -jъ“, „Български именник“, както и на множество важни изследвания върху българската топонимия в Албания и Гърция и на топонимното словообразуване. Капиталният труд на

вото евангелие – старобългарски паметник от XI в., както и много други заслуги в диахронна лингвистика.

Проф. Заимов е извършил огромна събирателска, научна, организационна и популяризаторска дейност за българската ономастика. Освен колеги от Института за български език, които е успял и да привлече за

Участници в конференцията, сред които личи сериозното пловдивско присъствие

неговия живот „Български водопис“ е обсъден и приет за печат през 80-те години на миналия век. Науката го окачествява като най-значимото досега изследване върху българската хидронимия. В него са включени 50 000 имена на водни обекти, както и 50 карти. До последния си дъх проф. Заимов е работил упорито и върху българската топонимия в съседните страни. Другото основно направление от научната му дейност е историята на българския език. Като най-големи постижения в тази област са изданията на старобългарски паметници: *Битолски надпис на Иван Владислав, самодържец български. Старобългарски паметник от 1015-1016 г.* (С., 1970, в съавторство с В. Тъпкова-Заимова). През 1971 г. за този труд авторът е отличен с Кирило-Методиевска награда на БАН; *Супрасълски или Ретков сборник* (1982 г. в съавторство с Марио Капалдо).

През следващата 1983 г. и това издание получава Кирило-Методиевска награда на БАН. Под печат е работата на проф. Заимов по възстановяване на *Асемание-*

ономастичната кауза, от него са консултирани и напътствани и повечето краеведи, започнали усърдна топонимична теренна работа: Вельо Велев, Иван Умленски, Костадин Костадинов, Богдан Николов, Менча Жечева, Йордан Еленин, Александър Арнаудов, Цанка Константинова и др., през време, в което освен експертна Институтът за български език е осигурявал на желязките да изучават топонимното българско наследство и сериозна финансова подкрепа.

Краеведите са признателни и благодарни на големия учен. Костадин Костадинов например е написал в предговора на своята книга „Местните имена в Асеновградско“: „Благодарение на активната и дружелюбна намеса на проф. Заимов (преклоням се пред светлата му памет) продължих да работя“. Авторът изказва благодарност и на научните сътрудници от Института за български език, „които се отнесоха с уважение и разбиране към моята задача“. За основно методологично ръководство в повечето изследвания служи трудът

Проф. Йордан Заимов

на Заимов „Местните имена в Панагюрско“. Цанка Константинова пише в излязлата от печат през 2008 г. книга „Топонимията на Казанлъшко“: „Събирателската теренна работа започнах през 1980 г. като член на Ономастичното общество към Института за български език при БАН под ръководството на проф. Й. Заимов“.

Професор Й. Заимов е отделил и немалка част от времето си в обучението на последователи. Чрез защитите на дисертации се е целяло ускоряване на процеса по събиране на топонимни материали от цялото българско езиково землище. И трите негови редовни докторантки – Анна Чолева, Ничка Бечева и Румяна Кокаличева – са защитили успешно дисертациите си по микро-топонимия (Радомирско, Ивайловградско и Харманлийско), а след смъртта му – и Елеонора Гайдарова. Това е и колективът, който през 1993 издава и „Библиография на българската ономастика 1971–1980 г.“

Йордан Заимов има и голяма заслуга за събуждането на интерес към събирането на топонимни материали у много негови колеги, някои от които се насочват към оними проучвания на родните си места: Георги Христов, Донка Вакарелска, Емилия Пернишка, Димитрина Михайлова, Лиляна Димитрова-Тодорова, Драгомир Лалчев и др.

Изложба на издателството на БАН в Университетската библиотека

Продължава традицията Университетската библиотека да организира изложби-базар на продукцията на български и чуждестранни издателства. Този път бе представено Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, като предлаганите заглавия бяха насочени тематично към студентите и преподавателите от Философско-исторически факултет.

Според Анелия Стойнова – експерт по маркетинг към изда-

телството, целта на изложбата-базар е книгите да стигнат до своите читатели по най-краткия път, като бъдат показани на достъпно място и достъпна цена – продаваха се с 20% отстъпка. Трябва да се спомне, че каталогът на издателството включва автори, които са сред най-добрите специалисти в съответната област, цените на книгите не са много високи, тъй като изданията са дотиранни. Мога да илюстрирам това с книгата, която аз

си избрах – „Императорите на Рим – величие и упадък“, 400 страници, с множество илюстрации, корична цена 5 лв., която с отстъпката стана 4 лв.

Г-жа Стойнова изрази приятната си изненада, че студентите от ПУ са проявили изключителен интерес, като са идвали цели курсове. За това най-голяма заслуга има доц. д-р Иван Джамбов, който ги е насочвал кои от представените заглавия ще са най-необходими в проце-

са на обучение.

Следващата изложба-базар на Академичното издателство ще бъде насочена към студентите от Филологическия факултет и ще бъде организирана след края на сесията. Тези, които са нетърпеливи да чакат до тогава, могат да посетят постоянната борса на издателството в Пловдив, намираща се на ул. „Филип Македонски“, в сградата на БАН (зад хотел „Лайпциг“).

Тильо Тилев

➤ от стр. 14

През 1972 г. в София се провежда XI Международен ономастичен конгрес, чийто организатор е Институтът за български език. Председател на организационния комитет е акад. Владимир Георгиев, а главен организатор е проф. Заимов. Те са и редактори на излезлите от конгреса материали в два тома.

Проф. Заимов е бил член на Международния комитет по ономастика, на Комисията по ономастика към Международния комитет на славистите; също така и член на редколегиата на списание „Балканско езикознание“. За цялостната си значима научна дейност той получава орден „Кирил и Методий“ I ст. и медал „100 години БАН“.

В Националната научна конференция „Изследователските хоризонти на българската лингвистика“, посветена на 90-годишнината от рождението на проф. д-р Йордан Заимов, взеха участие близо четиридесет участници от Института за български език, Института за балканистика и Кирило-Методиевския научен център към БАН, Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, Софийския университет „Св. Климент Охридски“, Югозападния университет „Неофит Рилски“ и Националната библиотека „Св. св. Кирил и Методий“. Докладите бяха разпределени в две тематични секции – 1) Ономастика и етимология и 2) История на българския език и диалектология. От пловдивската Алма Матер своите научни търсения представиха доц. Иван Чобанов, гл. ас. д-р Борян Янев, гл. ас. д-р Иванка Гайдаджиева, гл. ас. Мариана Куршумова, гл. ас. Антоанета Джельова, ас. Гергана Петкова, докторант Милена Нецова и магистърът по Актуална българистика Александър Александров. Иван Чобанов представи моделите на съкращаване на едноосновните (домашни и чужди) и сложните мъжки и женски лични имена, екскерпирани от „Български име-

Изследователските хоризонти...

ник“ на Йордан Заимов; **Борян Янев** направи анализ на прякорите, които битуват сред младото поколение във втория по големина български град – Пловдив, **Иванка Гайдаджиева** обобщи резултатите от проведено акустично изследване с програмата *Speech Analyzer* на 250 фонетични думи, включени в цялостни диалектни изказвания, а не изолирано произнесени; **Мариана Куршумова** представи говорната основа на пловдивската възрожденска интелигенция в контекста на теорията за възрожденските градски говори; **Милена Нецова** разгледа английските фамилни имена от латински произход, обособени в различни групи според вида на изходния апелатив и мотивацията на възникването им; **Гергана Петкова** систематизира личните имена в българския език с гръцки и латински произход, екскерпирани от „Български именник“ на проф. Заимов, а **Александър Александров** представи изследването си за българските фамилни имена с турски корени в състава си, групирани в 18 тематични полета и анализирани според семантиката на изходната турска дума, предхождаща процеса на онимизация. Наред с изследванията на пловдивските участници бих искал да обърна внимание и на още няколко реферата, които бяха представени на научния форум. Това са пленарните доклади на **доц. Ивона Карачорова**, в който старобългаристката представи *Асеманиевото евангелие* (същата анализира по-късно в съответната секция и правописа на Боянския псалтир от 13. век) и на **проф. Светлана Янакиева** за „Тракийската ономастика и възможностите на проекта *Glotta*“, в който се представиха целите за създаването на условия по прилагането на съвременни методи при изучаването на тракийската ономастика. Видният германист – **проф. Борис Парашкевов** – направи анализ

на три типа вторична семантична мотивация: асоциативната народна етимология, модификативната народна етимология и структурно-морфологичната народна етимология, а **проф. Анна Чолева-Димитрова** представи интересни етимологични анализи на старинни местни имена от Софийско. **Доц. Елена Узунова** от НБ „Св. св. Кирил и Методий“ доказва как Етрополският поменник от 17. век може да бъде ценен извор за ономастични проучвания. **Проф. Марияна Цибранска** представи изследването си върху агломеративните форми на лични имена от паметници като Боянския поменник, Поменика-триптих на Кремиковския манастир, дарителски записи в ръкописи от Бобошевския, Кокалянския и някои други западнобългарски манастири, **доц. Елка Мирчева** очерта етапите в развитието на Преславската преводческа и редакторска школа, а **доц. Петя Костадинова** обърна внимание върху едновременното действие на правописни принципи, при което очерта конфликтите и предложи възможни решения. Не мога да не спомена и докладите на **гл. ас. д-р Надежда Данчева**, която разгледа структурните и словообразователните особености на микротопонимите изобщо, както и на **гл. ас. д-р Мая Влахова-Ангелова**, в който авторката анализира общественото мнение относно названията на улиците в град София.

Всички представени изследвания ще бъдат включени в юбилеен сборник, за който бих искал да споделя следните очаквания. В тематично отношение този сборник ще включва изключително задълбочени и ценни изследвания в четири основополагащи за езикознанието научни направления – диахронната лингвистика, етимологията, диалектологията и ономастиката. Автори на тези фундаментални материали са признати специалисти от водещи научни и културни институ-

ции в България. Изданието ще предизвика голям интерес както сред широката филологическа аудитория, така и сред колеги и студенти от посочените, а и от другите в България висши учебни заведения. Очаквам попълване на значими празнини в българската лингвистика посредством информацията от представените научни разработки – *анализи на стари ръкописи*, които ще обогатят познанията в българската диахронистика; *научни проекти*, чиито резултати ще бъдат използвани от учени не само от страната, но и от чужбина; *анализи на непрочувани диалекти и проектиране на нови изоглосни реалии*, които ще обогатят научната мисъл върху териториалния аспект на езика; *фонетични, морфологични и синтактични анализи на явления и процеси, свързани с езика ни през различните етапи от неговото формиране*; *научната и народната етимология, както и въпросът за домашната и чуждата лексика*, които ще обогатят българската лексикология; *най-новите ономастични изследвания в областта на българската топонимия и антропонимия*, които заслужават своята основополагаща позиция в лингвистичната проблематика. Тематиката на предложените изследвания предполага и бъдещи задълбочени проучвания в тези насоки, провокира работа по проекти, магистърски и докторски тези, презентации на научни форуми и инициране на такива форуми. Резултатите от проведените изследвания са изключително важни не само за висшите учебни заведения и научните институции, както и за техните служители и възпитаници, но и за всички български и чуждестранни филолози, които искат да синхронизират своята лингвистична компетенция с най-новите и актуални съждения в изследователските хоризонти на българското езикознание.

Влияние на социалната среда върху личностните характеристики и персоналната идентичност

Милена ДИМИТРОВА

В изграждането на Европейския съюз централен проблем е как от отделни части да се изгради някаква цялост и непрекъснато отново и отново се поставя въпросът за съотношението между това цяло и неговите части, за да бъде то стабилно и конкурентно. Проблемът се усложнява от това, че тези, които създават цялото, са „частите“, т.е. националните държави, а техният брой непрекъснато се увеличава и това може да има и дестабилизиращи следствия за формиращото се цяло или система на ЕС. И тъй като самото му изграждане става от националните държави, т.е. от основните елементи, които ще конституират цялото, то това е изключително сложен и противоречив процес, непрекъснато сблъскващ се с претенциите, егоизма, предрасъдците, интересите на националните държави.

Европейската културна идентичност, т.е. идентичността наблюдаваща на общ „произход“ и история, общи ценности, е по-затворена и подозрителна към чужденците. Колективната идентичност е съзнанието за принадлежност към някаква по-голяма група. Тези групи се обособяват относително по различни признаци: пол, пространство-териториално, социално-класово, културно-религиозно и т.н.

Националната идентичност е най-мощната система от представи за общност през модерната епоха. Това са представи с голяма културна дълбочина, свързани обаче с модерните принципи на политическо организиране. Същественте връзки на „родството“ между членовете на националната общност съществуват много преди нейното политическо формиране.

През целия си социален живот ние трупаме опит за духовното, националното и физическото си различие от другите хора. Основно понятие в концепцията на Ерик Ериксън е понятието идентичност. Според Ериксън основен фактор за изграждането на идентичността е социалната среда, с която Аз-ът си взаимодейства. Ериксън смята, че социалната среда е различна за всеки възрастов етап, дори и тогава, когато индивидът фактически живее в едно и също населено място, в един и същ дом и т.н., защото в ролята на социалната среда влизат тези личности, които оказват влияние върху развитието на личността, а те са различни за всеки възрастов етап, тъй като различни са и

нуждите на развитието на Аз-а.

Взаимодействието между социалната среда и човека на всеки възрастов етап се проявява в две основни тенденции в преживяванията на индивида, противоположни една на друга. В крайна сметка се оказва, че едната от тенденциите е била доминираща и последствията от нея и нейните проявления се затвърждават като трайна характеристика на Аз-а. **Идентичността е свързана със съзнанието, че принадлежиш към определена социална група, чиито основни интереси, идеали и цели споделяш.**

Важен момент от биографията на Ериксън е терапевтичната му работа с военни ветерани от Виетнам, страдащи от така наречената невроза на войната. Работата с техните сериозни психични проблеми довежда до формулирането на понятието за идентичност и едва след това той си дава сметка, че се касае за един по-общ проблем – **централна пертурбация, разрушаване на организацията на Аз-а.** В някои случаи това нарушаване на функциите на Аз-а има за източник рарушителни събития. То се изразява в соматично напрежение, социална паника и постоянно подновяван страх, чувство за заплахата. Това, от което страдат тези хора, е, че те не знаят вече кои са. **Загубата на чувство за идентичност е силно изразена, загубили съзнанието за своята непрекъснатост, постоянство и приемственост във**

Продължение от брой 7-8

времето, както и вярата в ценността на социалните роли. В този сектор на клинично наблюдение Е. Ериксън формулира хипотезата за загубата на идентичността като причина за разстройство на психичното здраве, за отчуждение и дезадаптация към социалните роли и ценности на обществото.

Призивът за идентичността е призив в полза на живота и свободата, призив срещу социалните роли. Човешката природа не трябва да се разглежда като предопределена от социалните структури. Идентичността трябва да се разгърне като вътрешна природна сила на човешкото същество. Най-общо се подчертава онтологичният аспект на личността. Теорията гледа да изнесе на преден план целостта на личността.

Идентичността се разглежда като ядро на индивидуалността и на етно-културната общественост, към която тя принадлежи. Идентичността е основа на психичното здраве и на зрелостта на индивидуално и колективно ниво. Има различни дефиниции на идентичността: това е чувство за самотъждественост и непрекъснатост във времето и пространството – подчертава се общата онтологична потребност от историчност (откъде идвам и накъде отивам), да се поддържа континуитета на опита.

Втори възлов момент е принципът за интеракцията: идентичността възниква от взаимодействието на психично и социално и на онто-генетично и културно-историческо. Кризите в индивидуалното са неотделими от тези в колективното развитие. Изграждането на психосоциална идентичност се постига в онзи момент от юношеството, когато има стиковане между психично и социално. Постигането на пси-

хосоциална идентичност означава да имаш реалистична Аз-концепция, включваща едновременно когнитивно и физическо овладяване на средата и социално признание в рамките на обществото. **Индивидите със силна идентичност признават своята свързаност с другите и своята уникална индивидуалност. Осъзнаването на идентичността преминава през свързаността с другите (да си изградил споделимостта от всички взаимодействия с другите, да признаваш тяхната индивидуалност).**

Загубата на социална идентичност или изобщо липсата на такава може да окаже дори пагубно влияние върху индивида. Според една древна китайска поговорка **„Душата няма тайни, които поведението да не разкрие“. Най-важно от всичко това, че главният източник от всички нравствени нередности, всяко неадекватно нещо в поведението е такава душевна пустота, която се образува в хората, когато те стават безучастни към околния живот, стоят на страна, чувстват се като страничен наблюдател, готови са да махнат на всичко с ръка, тогава всичко им остава безразлично.**

Личностната идентичност е възможна само при наличието на колективна идентичност – а тя се случва само при наличието на колективна памет. Ако няма традиции, истории и символи, които да са общи за дадена група хора, то тези хора не биха имали как да се чувстват като част от едно цяло.

Персоналната идентичност е процес на непрекъснато конструиране, тъй като Аз-ът е изменчив и човек преминава по необходимост през кризи на идентичността. Независимо от промените, външни или вътрешни, потребността на индивидите да развият и да запазят своето Аз, е една от най-силните мотивации в човешкото поведение.

ИЗЛОЖБА „АРХЕОЛОГИЧЕСКО ЛЯТО 2011“

Методи ШОТЛЕКОВ – Археология, IV курс

Ежегодната изложба „Археологическо лято“ се провежда на 25 октомври 2011 год. в Заседателната зала на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“. Тази година тя съвпадна и бе част от тържествата по случай 50-годишния юбилей на Университета. Събитието бе открито от ректора доц. д-р. Запрян Козлуджов, а сред гостите бяха г-н Ангел Папазов, кмет на общ. Първомай, представител на Етнографския музей в Пловдив, преподаватели, журналисти и студенти.

Изложбата отрази част от резултатите от археологическите разкопки на късноантичната и средновековна крепост в м. Хисаря край с. Драгойново, Първомайско. Проучванията се организираха от катедра „Обща история и археология“ към Философско-историческия факултет на Пловдивския университет със спомоществователството на общ. Първомай, в лицето на г-н Ангел Папазов. Разкопките са част от утвърдения учебен план за специалностите Археология и История. В тазгодишната експедиция взеха участие 50 студенти от 2., 3. и 4. курс, специалност Археология, с ръководител доц. д-р. Иван Джамбов и заместници гл. ас. д-р. Стоян Попов и д-р. Здравка Коркутова.

Проучванията на обекта край с. Драгойново продължиха за четвърти пореден сезон. Тази година усилията бяха насочени към доразкриване на установените в предишните кампании християнски храмови сгради от очертания се манастирски комплекс.

Първата от църквите представява еднокорабен, едноабсиден храм с притвор. Интересен при него е фактът, че олтарът е стъпил върху крепостната стена. По същия начин

Участниците в археологическата експедиция „Драгойново 2011“

е изградена една от църквите в Аневското кале край Сопот, проучена в края на миналия век от доц. Джамбов. Храмът в Драгойново е бил богато украсен със стенописи, множество фрагменти от които се откриха както в насипа на храма, така и in situ върху южния зид на наоса. На места стенописите са полагани двуслойно, т.е. една върху друга са нанесени две сцени, което е доказателство за продължителното функциониране на църквата. Сред откритите фрагменти от стенописи има и такива с части или цели букви, които свидетелстват за голямото значение, което този храм е имал в миналото.

Втората църква е разположена западно от първата. Датирана е в края на Х в. и представлява триконхален храм, един архитектурен план нетипичен и уникален за тази част на България. По план тя наподобява трилистна детелина с 3 полукръгли конхи от изток, север и

на който се очаква от антрополозите от БАН, които за първи път участваха на място в проучването на некрополите. Погребенията са по християнски обичай, като телата са били полагани в гробни ями, част от които оградени с тухли. Срещат се и погребения на двама покойника в един гроб.

Сред находките на изложбата „Археологическо лято 2011“ място намериха фрагменти от керамика с богата сграфито украса, предмети на бита, върхове на стрели и каменна бойна топка, фрагменти от стъклени гривни, бронзови пръстени и гривна, монети. Най-голям интерес сред гостите предизвикаха находките от един от гробовете. Става дума за погребение на млада жена от знатен произход, съдейки по откритите в гроба изящни бронзови накити – пръстен, гривна от вита тел и др.

След тържественото откриване и поздравителните речи, бяха връчени благодарствени грамоти на постоянните участници в проучванията, организирани от ПУ – братята Румен и Росен Иванови, както и на дългогодишния спомоществовател г-н Папазов. Бяха прожектирани и кадри, документирани работата на самия обект. Специална благодарност трябва да изкажем на представителите от Етнографския музей в Пловдив и в частност на директора – доц. Ангел Янков, за подсигурирането на изложбена витрина, която спомогна за „трансформацията“ на Заседателната зала в изложбена.

➔ от стр. 16

Персоналната идентичност е система от устойчиви психични процеси, състояния, качества, които възникват от една страна при социализацията (под въздействие на средата и възпитанието), а от друга чрез преобразуването на вродените вътрешни предпоставки на организма, които ръководят дейностите и взаимоотношенията на лицето с околната среда. Социализацията е главен източник на възникване на личността. Без социалните взаимоотношения, изграждащи личността, човекът щеше да е само биологичен индивид, обусловен единствено от конституцията и темперамента си. В процеса на

Влияние на социалната среда...

онтогенезата лицето се превръща в личност тогава и дотолкова, доколкото социалните взаимоотношения се отразяват в преживяванията и поведението на лицето. Някои автори смятат, че **личността е изначално цялостна и че чрез разлагането ѝ на елементи би се загубило най-същественото – това, което създава индивидуалността на лицето.**

В изграждането на идентичността всеки се сблъсква с определени пречки и проблеми. За статуса на изградена идентичност е възможно превръщането на постигнатата такава в свръхценност. Това се изразява

в придържане към установените самоопределения без понататъшно изпробване на значимите алтернативи. За мораториума проблемът може да се търси в страха от ангажиране с конкретни избори. При предришената идентичност това е свързано с проекциите и подтискането на индивидуалността. Дифузията се характеризира с тревожност, страх от загуба на Аз-а, притеснение при установяване на близки отношения с околните, както и съмнение в собствените ни възможности, нерешителност, фрустрация и отчаяние.

Днес оцеляването на човека

зависи от това да приеме новите условия и бързо да се научи да се адаптира без излишни морални драми към изискванията на глобализацията се свят. Колкото по-гъвкаво мислене успее да развие у себе си и колкото по-бързо съумее да превключва от една идентичност на друга, толкова по-гарантиран е успехът му в новия свят на „свързаност, вплетеност и съотнесеност“.

Идентичността е акт на баланс между две умонагласи, два базисни, дълбинно определящи модуса на Аз-а или общността: от една страна различността, разграничението, а от друга – еднаквостта, тъждествеността.

Чл.-кор. проф. д-р Тодор Бояджиев, или за многостранния усет към българския език

През всички времена езикът е бил най-здравата, най-трайната и най-дълбоката връзка на човека с обществената среда и народа. Езикът определя човешкото ни поведение и достойнство. Това са мисли есенция на чл.-кор. проф. д-р Тодор Бояджиев. Удостояването му с почетната титла *doctor honoris causa* на Пловдивския университет е поредният знак на признателност, поднесен от академична институция на известния учен езиковед. С неговото име филологическата общност у нас и международната славистика свързват базисни изследвания в областта на българската фонетика, лексикология и диалектология. Защото проф. Бояджиев е от лингвистите, които познават българския език в многостранните му реализации – в книжовноезиковата система, в териториалните говори и в езиковите варианти, наричани с термина „социолекти“.

Всичко това има своята логика и тя е в академичната биография на чл.-кор. проф. д-р Тодор Бояджиев. Той е пряк приемник и продължител на най-добрите традиции, създадени в Софийския университет от големите имена на нашето езикознание – професорите Любомир Андрейчин, Кирил Мирчев и Стойко Стойков. Тези достопочтени филолози забелязват езиковедската му дарба и го привличат в лингвистичната орбита. Неслучайно проф. Бояджиев е определян за представител на езиковедската школа на проф. Стойко Стойков, а тя се е превърнала в запазена марка на академично и диалогично своеобразие в българската хуманитаристика.

Тази школа съхранява авторитета си през годините, дообогатява го и за това допринасят именно езиковедите, започнали академичното си развитие в нея. Те осъществяват постоянни контакти с новите тенденции в езикознанието, наблюдават аналитично процесите и явленията в българския език. И същевременно се превръщат в създатели на собствена школа. Тук присъствието на езиковед Тодор Бояджиев е актуално, забележително и търсено от филологическите генерации в България и славистичния свят. Търсено е като научна продукция, която дава насоки на всеки, за когото българският език се е превърнал в нещо повече от употреба само с комуникативна цел, търсено е и като присъствие на редактор, рецензент и научен ръководител.

„Българска фонетика“ (в съавторство с Димитър Тилков)

и „Българска лексикология“ (първо издание 1986 и второ, допълнено – 2003) са две езиковедски заглавия с висока популярност и систематизирана структура, причисляващи ги към класическите произведения на българското езикознание. От създаването на българистиката в Софийския университет през средата на XX век фонетиката, лексикологията и диалектологията принципно вървят в триединство. В триединство са и при езиковед Тодор Бояджиев, но за тези, които познават цялостно научните му трудове, той като че ли (хипотетично е да се посочат процентите) е малко повече диалектолог. Сред териториалните говори тракийските заемат водещо място в диалектоложките му изследвания. Към описанието на тези говори и интерпретацията на езиковите факти в тях Тодор Бояджиев е воден най-малко от два мотива – задълбочено отношение към българската езикова старина и пристрастие към родовете корени (роден е в семейство на бежанци от Беломорска Тракия). И докторската му дисертация „Говорът на с. Съчанли, Гюмюрджинско“ (С., 1972), и монографията „Българските говори в Западна (Беломорска) и Източна (Одринска) Тракия“ (С., 1991) показват широките познания на диалектолога Тодор Бояджиев върху тракийските говори, в южния ареал на които се пазят доста архаични особености и са налице развойни тенденции във фонетико-граматичната структура на българския език. Монографиите представят своя автор и като компетен-

тен интерпретатор на въпроси от общодиаектен и езиково-исторически характер. И това е закономерно, тъй като общите въпроси на диалектологията също са в научния обсег на проф. Бояджиев. Показателни в това отношение са статиите „За единството на българските диалекти“ (*Първи българо-скандинавски симпозиум по език и литература*, С. 1981), „Принципи и методи за класификация на българските говори“ (*Доклади на I международен конгрес по българистика*, Т.3, С. 1983); „Принципи и методи за класификация на диалектите в славянските езици“ (*Славянска филология*, Том 19. Езикознание. С., 1988 г.). За появата и развоя на диалектите, за техните особености, за диалектното членение на българския език проф. Бояджиев със забележителна проникновеност пише и в студията си „Диалектите на българския език“ (*Във: Българският език – език на 13-вековна държава*, С., 1981).

Целостността на научната продукция и нейната силна лингвистична ефективност извеждат чл.-кор. проф. д-р Тодор Бояджиев сред българските учени с висок национален и международен авторитет. Личностните му характеристики и академичното достойнство са подчертавани многократно в специални текстове от езиковедите, работещи с професора: „Т. Бояджиев е един от най-изявените съвременни български езиковеди“ (Ив. Куцаров); „Разностранната и задълбочена филологическа подготовка позволява на проф. Т. Бояджиев да работи еднакво успешно в различни области на езикознанието“ (Вл. Жобов, Г. Колев); „Компетентен и взискателен в научната и преподавателската си дейност, като ръководител Т. Бояджиев притежава способността да създава подходяща спокойна и творческа обстановка“ (В. Радева); „Тодор Бояджиев е майстор на университетската лекция. Затова е канен за курс лекции и спецкурсове във всички висши училища“ (Кр. Колева).

С лекционното майсторство на проф. Тодор Бояджиев студентите се срещат не само в университетската аудитория, а и в контакта си с написаното от него в академичните издания, през които минава пътят им към филологическата компетенция и езиковедското усъвършенстване. Потвърждение за това са разделите *Фонетика*, *Лексикология* и *Словосъобразуване* в университетския учебник „Съвременен български език“ (в съавторство с проф. д-р Иван Куцаров и ст.н.с. I ст. д-р Йордан Пенчев) – издание, което е и под общата редакция на чл.-кор. проф. д-р Тодор Бояджиев. Този учебник се превърна в резултатен партньор и неизбежен навигатор за студентите от филологическите специалности в Пловдивския университет, а защо не и в тяхната първа енциклопедия по съвременен български език.

Ролята на проф. Бояджиев да популяризира българския език намира израз и в десетките учебници за средното училище. Пристрастието му към езика и езиковата ни култура дава повод на някои негови колеги да го наричат и вещ учебникар. Има нещо много признателно, много възрожденско и много тържествено в това определение. Има нещо съкровено и благодарствено – днес чл.-кор. проф. д-р Тодор Бояджиев е почетен главен редактор на сп. „Български език и литература“. Член е и на редакционния съвет на сп. „Български език“.

В лингвистичен диалог е със студентите, в научноизследователско взаимодействие е с езиковедите от България и чужбина. Знаково е присъствието му в най-новия период на пловдивската филология, за чийто профил и сега допринася с академичен финес в университетската аудитория, в персоналните разговори и в сътворяването на поредния езиковедски текст – с привличаща езиково-стилистична архитектура, задълбочен анализ и стимулиращо въздействие върху читателя.

Тенчо Дерекювлиев

На студентската етнологичка конференция бяха представени резултатите от лятната изследователска практика

На 5-ти и 6-ти декември тази година се проведе конференцията „Етнологичко лято Пловдив 2011“. В нея студенти от III и IV курс на специалност Етнология към Философско-историческия факултет представиха изследвания от лятната си практика. Първия ден студентите от III курс показаха резултатите от две основни групи изследвания, проведени съответно в град Пловдив и в село Момково.

Програмата откри Катя Павлова, с проблема за футболните агитки. Тя разкрива здрави връзки между членовете на групата и готовността за взаимопомощ, като представя и механизмите за унаследяване на страстта към футбола. След това Петър Петров определи спорта като специфичен тип градска култура, която поощрява социалните и културните комуникации като развива хармонично физическите и психическите качества на индивида. Иван Стефанов обясни взаимоотношенията между общината и културните институции в град Пловдив като по-подробно разгледа дейността на Студентския съвет и Сдружението за антични и средновековни реконструкции „Сила“. Йорданка Шопова представи взаимодействието между театър и кино в процеса на модернизация на театъра. Отново институцията на театъра, но ситуирана в пловдивското градско пространство, представи Добриня Кисова. Програмата продължи с Петко Тодоров, който разгледа отношението към етнографския музей като се спря на три основни групи хора – музейните служители, продавачите в галерии и посетителите на Стария град. Също в етнографския музей Атанас Родозов е изследвал разнообразието на посетители от цял свят. Петко Трошанов обогати образа на етнографския музей като ни представи задругата на майсторите в Стария град, а по-подробно: лютиерите, зографите и тъкачите. Тони Михайлов предложи сътрудничество между етнографския музей и антикварните магазини, като обърна внимание и на стереотипизирането на двата топоса.

Преди презентациите от лятната практика на студентите, които са били на терен в с. Момково, беше прожектиран техният забавен филм „Това направихме миналото лято“. Стоян Вичев откри представя-

нето на Момково, като разказа легендите за заселването на селото. Нели Челебийска проследи историята и развитието на селищното читалище „Отец Паисий“, подчертавайки приноса му за съхраняването на традициите на селото. Мария Славчева описа историята на църквата „Св. Възнесение“ от създаването ѝ до наши дни, както и мястото ѝ в обществения живот на момковчани. Стефана Минчева обрисова обредните религиозни вярвания и наративи в с. Момково, като подчерта жизнеността на иманярския фолклор. След това Георги Генчев разказа за семейните традиции в с. Момково, и по-подробно – на основните ритуали на преход – раждане, кръщение и сватба. Руслана Рачева описа забавленията и празненствата, изразени в игрите, песните и хората на момковлии. С рецептите от традиционната кухня на с. Момково ни запозна Катрин Душкова. Альона Пионтевич представи специфичните за обредната трапеза ястия, които се явяват своеобразен белег за идентичност на момковлии. Надежда Петрова разкри кухнята като начин на самоопределяне и резултат от стопанската дейност на хората от с. Момково. Накрая на деня беше прожектиран етнологички филм „Момково: За селото и хората и за хората на селото“ на Мария Славчева и

Стефана Минчева.

На втория ден презентации на лятната си практика изнесоха студенти от IV курс на специалност Етнология. **Сесията „Градът – символи, топоси, алтернативни форми на живот“** откри

па през 2019 г. като подчерта наличието на културна програма и отсъствието на културна политика в града. Николай Моллов представи лековитата Балиева вода в Смолян, илюстрирайки щедро презентацията си с фолклорни легенди и практики. Михаил Чотрев представи родовия събор в с. Гела и значението на повтаряемостта му за устойчивостта на родовата общност. Мартин Илиев описа картографирането като метод за ментално структуриране на градското пространство и мотивацията за движение, като обърна особено внимание на употребите му в организациите FACE и AEGEE във Флоренция. Владислав Маринов предложи спорта като метод за изграждане на дисциплина и интернализиране на правилата за поведение в обществото у ромите. Ролята на спорта в процеса на интегриране на ромите в макрообществото беше очертана от Атанас Майоров. В презентацията на проекта си за „Разбирането на ромите“ Георги Паунов изтъкна междуетничните и вътрешноетничните проблеми на ромите като препятствие пред успешната им интеграция. В презентацията си за студентите и града, Владимир Бъчваров разкри приноса на Студентския съвет към ПУ за културния живот в град Пловдив. След това Ралица Такова представи развитието и наследяването на градската екология и обърна специално внимание на фондация „Зелени Балкани“ и обучението на децата в екокултура. В изследването си **„На какво си играят медиите?“** Крум Стоянов представи конкуренцията за информация между медиите в борбата им за авторитет. Невена Филипова посочи приложението на новите технологии в традиционните културни институции и значението им в образованието. Милена Иванова обрисова културните символи на града в процес на взаимно влияние с динамиката на високата култура. Накрая конференцията беше закрыта от Матей Баремов със сравнителна характеристика на рибарските и ловните дружинки край Дунава, морето и в Централна България.

Стефана МИНЧЕВА

Избрани бяха новите декански ръководства

Минаха изборите за ръководни органи на осем от деветте факултета на Пловдивския университет, тъй като мандатът на ръководството на Философско-историческия факултет още не е изтекъл. Ето и новите декански ръководства:

Факултет по математика и информатика

декан – проф. д-р Асен Рахнев
заместник-декани
доц. д-р Христо Крушков
доц. д-р Коста Гърво
доц. д-р Антон Илиев

Физически факултет

декан – доц. д-р Тинко Ефтимов
заместник-декани
проф. д-р Невена Милева
доц. д-р Желязка Райкова
научен секретар
гл. ас. Елисавета Марекова

Химически факултет

декан – доц. д-р Илиян Иванов
заместник-декани
доц. д-р Мария Стоянова
доц. д-р Виолета Стефанова

Биологически факултет

декан – проф. д-р Румен Младенов
заместник-декани
доц. д-р Балик Джамбазов
доц. д-р Иванка Димитрова-Дюлгера
доц. д-р Илия Илиев

Филологически факултет

декан – доц. д-р Живко Иванов
заместник-декани
доц. д-р Петя Бъркалова
доц. д-р Красимира Чакърва
научни секретари
доц. д-р Иван Чобанов
гл. ас. д-р Надя Чернева

Педагогически факултет

декан – доц. д-р Румяна Танкова
заместник-декани
проф. д-р Валентина Маргаритова
проф. д-р Галин Цоков

Юридически факултет

декан – проф. д-р Дарина Зиновиева
заместник-декани
доц. д-р Надя Бояджиева
доц. д-р Соня Трифонова

Факултет по икономически и социални науки

декан – проф. д-р Иван Иванов
заместник-декан
доц. д-р Николай Тенев
научен секретар
проф. дин Мария Сотирова

Откриване на школа по физика за ученици

Стефан НИКОЛОВ

Тази година Физическият факултет съвместно с ОМГ „Акад. Кирил Попов“ организира школа по физика за учениците от гимназията. Целта е те да бъдат подготвени на едно по-високо ниво по предмета, отвъд задължителния материал и дори над нивото на профилираната подготовка по стандартите на МОМН. Учениците се подготвят за състезания и олимпиади, като междувременно задълбочават познанията си по физика и (надяваме се) увеличават интереса си към тази наука. Надеждата на всички замесени е, че учениците ще решат да изучават физика и след гимназиалното си образование, за предпочитане в Пловдивския университет. Основен участник от страна на Физическия факултет е доц. д-р Георги Дянков, който два пъти седмично посещава ОМГ и работи с двете обособени възрастови групи. В работата му помагат, според случая, и други колеги от факултета.

Един такъв случай беше откриването на школата. То се състоя на

Проф. Драгия Иванов прави физически демонстрации в 5. аудитория

5 ноември в 5-та аудитория „Проф. Тодор Василев“. Встъпителните думи бяха последвани от истинско физично шоу, което продължи над 2 часа. Проф. Драгия Иванов, с помощта на физиците Георги Паралингов и Стефан Николов, показа в препълнената зала над 50 изключително красиви и впечатляващи демонстрации от почти всички направления на физиката. Присъстващите едва-едва се побраха в неоглямата аудитория – към нормалните 72 седящи места бяха прибавени и десетина допълнителни стола, но пак имаше правостоящи ученици. Нещо повече – те стояха през време на цялото двучасово представление и с голям интерес наблюдаваха всички демонстрации.

Самите демонстрации бяха основно от областите на електромагнетизма (електростатика, електромагнитна индукция, диа- и парамагнетизъм) и вълновата оптика, но имаше и такива по механика, а единствената демонстрация по молекулна физика (лодка с молекулен двигател) компенсира самотата си с изключителна атрактивност и получи полагащите ѝ

се аплодисменти. Всички демонстрации бяха отлично обезпечени освен с необходимото за самите тях оборудване, още и с достатъчно онагледяваща техника. Малко позабравените шрайбпроектори показаха отличната си приложимост за физични демонстрации. Допълнително снимаше и видеокамера, която на живо излъчваше през мултимедийен проектор, така че и най-дребните ефекти бяха прекрасно видими дори за разположените на задните редове.

Проф. Иванов успяваше да ангажира вниманието на публиката като обясняваше същината на демонстрациите, без да изпада в излишни подробности. Възхитените погледи на присъстващите говореха повече от отделните възклицания и редовните аплодисменти, които се чуваха, а разговорите с отделни зрители след събитието окончателно затвърдиха оценката – пълен и непрекословен успех.

Школата по физика за изявени ученици от града не е нещо ново за Физическия факултет – тази традиция съществува отдавна, ако и да беше малко позабравена в последните няколко години. Възраждането ѝ е похвално и можем само да пожелаем успех на начинанието. Откриването на школата показа и нещо друго – факултетът има потенциал да прави подобни изключително атрактивни физични представления, но също така, че за тях има публика. Ако физиката се представи на младите по подходящ начин, те ще проявят интерес и ще дойдат да я гледат. А някои от тях евентуално ще дойдат и да я изучават. По желание, а не защото са останали празни места и се влиза лесно. Подобни представления с малко по-скромнен мащаб (40-50 минути с 15-20 демонстрации) съвсем спокойно могат да се организират ежемесечно и на тях да бъдат канени ученици от целия град, не само от ОМГ. А дали ще стане? Надяваме се (но и работим по въпроса).

8 ДЕКЕМВРИ: повод за празнуване или повод за размисъл?

Гл. ас. д-р Атанас ТЕРЗИЙСКИ

Няколко дни след академичния празник ПУ беше домакин на малка лектория и открита дискусия на тема: „8 декември: повод за празнуване или повод за размисъл?“ Предизвикателният въпрос имаше подзаглавие, звучащо по-академично: „Стойността на образованието и духовните ценности“. То подсказваше, че целта е не само да се обсъди въпросът за състоянието и смисъла на висшето образование, но и връзката му с непреходните човешки стойности. Организатори на проявата бяха Философско-историческият факултет и гражданското сдружение ХАРТА, съответно представени от двама лектори: декана, доц. д-р Мария Шнитер, и д-р Тодор Велчев, преподавател във Физическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“ и член на ХАРТА.

Двамата лектори: доц. Мария Шнитер и д-р Тодор Велчев

В изложението си д-р Велчев се спря на девалвацията на висшето образование в България. За него това се дължи не толкова на политически или икономически фактори, а най-вече на изкривеното разбиране на българина за образованието. Доброто образование не е просто продукт, който се предлага на пазара – то е продукт на определени ценности и светоглед. То трябва да снабди една зряла човешка личност с необходимите знания и да я води към осъществяването на нейното призвание („професия“). Връзката между семейното възпитание и образованието е дълбока и решаваща. За да се ползва от академично образование, човек трябва първо да бъде изграден като характер (да „се образова“ в смисъл на education, Ausbildung), за да е способен не само да се справя с предизвикателствата на живота, но и да променя света. Не образователните институции, а семейството има решаващата дума за изграждането на личността. Християнското учение и ценности показват пътя към изцелението на човешката личност и семейство и оттук – към истинско образование, от което и личността, и цялото общество ще имат полза.

Доц. д-р Мария Шнитер обърна внимание на проблемите, свързани с преподаването на религия във всички форми на българското училище. Според нея неуспехът на това преподаване се дължи на няколко основни фактора – на първо място на липсата на ясна държавна политика и поставяне на цели пред образователната система; проблеми създават и липсата на единна позиция в обществото относно формите и съдържанието на такова обучение, както и изграденото през годините недоверие както към религиозните институции, така и към училището като ефикасен посредник при възпитаването на морални ценности и при предаването на религиозни знания. Семейната среда като естествена основа за оформяне на етични стандарти също е неспособна да поеме цялата тежест на преодоляването на сблъсъка между света на традиционните ценности и съвременните реалности. Друг сериозен проблем е недостигът на подходящо квалифицирани кадри, които биха могли да осигурят адекватно преподаване по религия в българското училище.

Изложба на преподаватели художници от катедра „Естетическо възпитание“

Гл. ас. д-р Методий АНГЕЛОВ

Последният акорд от събитията в чест на 50-годишнината на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ е организираната от група преподаватели от направление „Изобразително изкуство“ към катедра „Естетическо възпитание“ изложба със собствени творби. Тя беше открита на 7 декември 2011 г. във фойето на Новотел „Пловдив“ съвместно с галерия „Жорж Папазов“. На откриването присъстваха ректорът на Пловдивския университет доц. д-р Запрян Козлуджов, собственичката на галерията Ваня Атанасова, преподавателите от катедра „Естетическо възпитание“ и колеги от други факултети.

На чаша вино след откриването на изложбата

В изложбата картини и графики представиха преподавателите проф. д-р Бисер Дамянов, доц. д-р Даниела Маркова, гл. ас. д-р Методий Ангелов и хоноруван асистент Борис Богданов. Художествените творби се различават с разнообразие на материалите, техническото изпълнение, стилове и сюжети. Специфичното светуещане на авторите се излъчва от техните платна и графики и ги представя в светлина, различна от тази, с която те са познати на своите студенти в аудиториите. Изложбата, която ще съвпадне и с коледните и новогодишни празници, ще продължи до началото на януари следващата година.

Поетическата академия набира нови членове

Пловдивската поетическа академия, носеща името на нейния основател – поета Добромир Тонев, набира нови членове. Студенти, които пишат стихове, разкази, есета и публицистика, могат да се включат в сбирките на Академията. Ръководител е поетът Николай Гюлев.

Заниманията са безплатни и се провеждат всеки понеделник и петък от 16 до 20 часа на адрес: Пловдив, улица „Цанко Лавренов“ №10 (Жълтата къща), срещу църквата „Света Неделя“.

За контакти и записване звънете на номер 0892313838 или на 0897554404.

Христо Стоичков получи почетното звание Доктор хонорис кауза на ПУ

На 11.11.2011 г. се състоя тържествената церемония по удостояването на световноизвестния български футболист Христо Стоичков с почетното звание Доктор хонорис кауза на Пловдивския университет. Високото отличие се присъжда по предложение на Катедрата по теория и методика на физическото възпитание заради неговите забележителни успехи във футбола, помощта му за развитието на спорта в ПУ и за строителството на новата спортна зала.

Преподаватели, студенти, известни спортисти и политици, многобройни представители на национални и регионални медии бяха изпълнили до краен предел б. аудитория. Почетният диплом бе връчен от ректора доц. д-р Запрян Козлуджов. Приветствие към Христо Стоичков отправиха и двамата министри, пристигнали специално по този повод, Свилен Нейков – министър на спорта, и министърът на културата Вежди Рашидов.

Христо Стоичков е роден на 8 февруари 1966 г. в Пловдив. Първи стъпки в организирания футбол прави в школата на Марица (Пловдив). Дебютът му е в мъжкия отбор на завод „Юрий Гагарин“, а по-късно играе за УСМ и Хеброс. След добрите мачове, които прави с екипа на Хеброс, е привлечен в столичния гранд ЦСКА. Още през първия сезон в ЦСКА проличава огромния му талант. На 23 септември 1987 година прави дебют за националния отбор по футбол, в квалификация за европейско първенство (в София) срещу тима на Белгия. През сезон 1989/90 печели приза „Златна обувка“ за голмайстор на Европа с 38 гола в първенството. С ЦСКА достига до полуфинал за КНК, където отборът отпада от Барселона.

Заради доброто си представяне в мачовете на ЦСКА ФК Барселона закупува Стоичков за сумата от \$4,5 млн, който веднага става любимец на публиката и е един от основните играчи на т. нар. „Дрийм тийм“, стигнал до финал за КНК, а по-късно печели и първата КЕШ – през 1992 г. Пет пъти става шампион на Испания, 1 път е носител на Купата на Краля, 4 пъти спечелва суперкупата на Испания.

Заедно с националния отбор на България постига запомняща се победа над отбора на Франция в последния и решаващ мач от квалификациите за световните футболни финали в САЩ 94, игран на 17 ноември 1993 година. Тази победа дава началото на най-великия момент в историята на българския футбол.

През лятото на 1994 година, националният отбор губи в първия си мач от груповата фаза с 0-3 от шампиона на Африка Нигерия, но след това прави запомняща се серия от 4 поредни победи, които го довеждат до малкия финал и престижното 4-то място в турнира. В тези мачове Стоичков отбелязва 6 гола и получава приза за голмайстор на световните финали (заедно с руския футболист Олег Саленко). Отлично изиграните мачове, чудесните му голове и пасове го поставят в идеалната единайсеторка на първенството.

През същата година, френското футболно списание Франс Футбол го поставя на първо

място в своята годишна класация, печелейки по този начин най-желаната и престижна футболна награда в света – „Златната топка“.

Общо на световни футболни финали Стоичков има 10 мача и 6 гола на световните първенства през 1994 в САЩ и през 1998 г. във Франция, на финали за европейско първенство има 3 мача и 3 гола (ЕП 1996, Англия). Изиграл е 83 мача и е отбелязал 37 гола за националния отбор.

През 1995 година Христо Стоичков приема офертата на тогавашния италиански гранд ФК Парма, но остава на стадион „Енио Тардини“ в продължение на един сезон. След края на сезона се завръща в любимата Барселона.

През пролетта на 1998 г. идва в ЦСКА и 4 мача, след което преминава в Ал-Насър, където печели Азиатската КНК. След това преминава в японския Кашива Рейсол и печели Купата на Япония.

През 1999 г. се отказва от футбола след мача от евроквалификацията България-Англия.

През 2000 г. се връща отново на зеления терен, като сключва договор с американския Чикаго Файър. С Чикаго печели Купата на САЩ през 2000 г. През 2003 преминава в ДС Юнайтед, където прекратява кариерата си.

Христо Стоичков е единственият футболист в света – шампион на три континента – Европа, Азия и Америка.

В момента е почетен консул на България в Барселона, включва територията на автономната област Каталуня и на автономната област Арагон.

Отдясно наляво: проф. Веселин Маргаритов, доц. Запрян Козлуджов, Христо Стоичков и министърът на спорта Свилен Нейков

Необходим послепис

Събитията, които последваха удостояването на Христо Стоичков с това почетно звание, бяха абсолютно недостойни за хората, които ги предизвикаха и които се опитаха, придавайки свършено друг характер на нещата, да сътворят сензация, заигравайки с авторитета на Пловдивския университет. Ще припомня само два факта, които мисля, че са най-важните аргументи срещу това.

Първият, преди около петнадесет години в Университета беше открит спортен факултет със специалност Физическо възпитание, но поради промените в системата на висшето образование той беше редуциран до катедра към Педагогическия факултет. Но дори и в такъв формат обучението по физическо възпитание в ПУ е изключително търсено, дори и в чужбина. Де факто ПУ е най-развитият спортен образователен център в България след

Национална спортна академия. Тук са завършили спортисти като Стефка Костадинова, Николай Бухалов и много други.

Вторият важен момент. Нашият университет изпитва силен недостиг не само на учебна, но и на спортна база. От години студентите ни имат възможност да спортуват само през един семестър от цялото си следване, а живеем във време, когато масовият спорт е издигнат в ранг на държавна политика за много страни по света. Този проблем ще се реши с построяването на нова университетска спортна зала, а помощта на Христо Стоичков за това е безспорна.

Защо един голям спортист да не бъде почетен, още повече когато има реални заслуги към институцията, която прави това. И още нещо – през 1995 г. Диего Марадона получава същото звание не от кой да е университет, а от Оксфорд.

Тильо Тилев

Спортната програма, посветена на юбилея

Стартът на състезанията бе даден от ректора доц. д-р Запрян Козлуджов и функционалният декан по спорт и социална дейност проф. д-р Веселин Маргаритов на 18 октомври в зала „Академик“. Направена бе демонстрация на спортна аеробика от 6-7-годишни деца, трениращи в Аеробик клуб АМД. Програмата продължи с баскетболна среща между настоящите и бивши студенти в мъжкия отбор на ПУ, както и волейболна среща между II и III курс, мъже.

На 24 октомври се проведе турнир по футбол в зала между отборите на I, II, III и IV курс от специалност Физическо въз-

Във връзка с честването на 50-годишнината от създаването на ПУ „Паисий Хилендарски“ катедра „Теория и методика на физическото възпитание и спорт“ организира и проведе редица състезания в периода от 18 до 28 октомври, в които спортистите на Университета се състезаваха в различни дисциплини за Купата на Ректора.

питание. На финала студентите от II курс безапелационно спечелиха срещу отбора на III курс.

На следващия ден се проведе открит урок-демонстрация по аеробна гимнастика над всички бе Ивелина Червенкова – I курс, Физическо възпитание, която само седмица по-късно зае първото място и на градското първенство.

В рамките на две седмици се проведе и първенство по тенис на корт на двойки, като

до финала достигнаха Цветелина Йосмаян и Денис Кемал.

На турнира по тенис на маса първи при мъжете се класира Филип Шарков, а при жените – Мартина Накова.

На 26 октомври в басейна на Новотел Пловдив се проведе щафета 10x25 м между студенти от Университета, при което се получи интересно и емоционално състезание.

На 28 октомври Студентският съвет при Пловдивския университет организира футболен

турнир, който се проведе на закрито и в него се включиха отбори на всички факултети. Ето и резултатите:

1-во място – Биологически факултет

2-ро място – Факултет по математика и информатика

3-то място – Химически факултет.

(Говори се, че националният селекционер вече е набелязал някои от нашите играчи. 😊)

Очаква се през 2012 година отново да бъде организирана Седмица на спорта, където студентите ще имат възможността да се изявят и в спортове като картинг, боулинг, пейнтбол и други.

„Пловдивски университет“

Кандидатстудентски бисери от изпита по география

Темата на кандидатстудентския изпит по география тази година беше „Полезни изкопаеми“. Гл. ас. Делян Ангелов откри, че наред с полезни изкопаеми нашата родина е богата и на кандидатстудентски бисери.

* Полезното изкопаемо гипс се извлича от град Видин и околността.

* Рудните са всички видове въглища, нефт и природен газ.

* Лигнитните въглища не са надълбоко, но са с ниско метално съдържание.

* Някои от добиваните руди се използват в бита – за оцветяване на железопътни знаци при влаковете.

* Полезните изкопаеми се използват във всички видове техника, транспорта и в бялата и черната металургия.

* Въглищата се добиват със сонди.

* Полезните изкопаеми се добиват чрез разкопки.

* Към групата на течните полезни изкопаеми се отнасят горивата.

* Находищата на горива в България са слаби, предимно се внасят от други страни – Германия.

* Качествата на горивата при внос в България са повече некачествени.

* Черни въглища има в село Кремиковци.

* Полезните изкопаеми се разделят на полезни и несползвателни. Към групата на полезните са въглища, руди, цинк и др. Към групата на несползвателните изкопа-

еми – олово, киселини.

* Полезните изкопаеми са сложен и продължителен процес.

* В България се произвеждат няколко вида въглища.

* Най-качествените въглища в България се добиват в Донбас.

* Уран в България се добива в района на гр. Козлодуй.

* Полезните изкопаеми поддържат тесни връзки с релефа.

* България е принципно богата на полезни изкопаеми, но запасите са малки.

* Медните руди у нас са с ниска калоричност и високо съдържание на пепел.

* Едно от големите находища на уран е край Козлодуй. АЕЦ Козлодуй работи изцяло с местни суровини.

* Полезните изкопаеми са доста разпространени на територията на страната ни.

* Около водните басейни има най-различни видове черни и цветни метали.

* Полезните изкопаеми играят важна роля в живота на човека, а и намират голямо приложение сред природата.

* У нас най-разпространени и най-приложими са въгледобивът, дърводобивът, нефтодобивът и тяхното прило-

жение е най-голямо.

* Лигнитните въглища не могат да се извозват много надалеч, защото съдържат много прах.

* Страната ни е малка, но с много големи възможности.

* В дунавската равнина преобладават полезни изкопаеми в резултат на ферментацията.

* Малки количества нефт се добиват в шелфа на град Бургас.

* Медната руда има всякакъв вид експлоатация.

* Природен газ България внася от съседките ни.

* Полезните изкопаеми са минерали, образувани в ядрото на земната кора.

* По запаси на полезни изкопаеми България е доста добре.

* Например АЕЦ Козлодуй както тя осигурява електричество за България, така и за останалата част от стария континент.

* Лигнитните въглища се

срещат в предбалкана и повече към северна България, но все пак лигнитните въглища са рядко срещани като цяло.

* Желязната и оловноцинковата руди са доста сходни полезни изкопаеми.

* В България има добив на черни, кафяви, донбаски и други въглища.

* Рудите се делят на два вида – рудни и не рудни.

* Сред рудите с най-голямо значение за стопанството на България е урановата руда. Тя намира широко приложение в химическата промишленост, металургията и др.

* Добив на злато има в ада.

* Нерудните полезни изкопаеми се квалифицират в две групи: руди на цветните метали и руди на черните метали.

* Но за съжаление притежаваме повече неупотребимите отколкото употребимите въглища.

* Полезните изкопаеми в България не са количествени както и качествени.

* Цимент се добива в Долни Дъбник.

* Залежи на нефт има в Бургаска област, също така и по бреговете на реките.

* В Каолиново има каолин, интересното е, че територията на която има находище на каолин е кръстена на находището си.

Ястия за новогодишната трапеза, предложени от г-жа Надя Кънева

Едва ли има българска домакиня, която да не знае поне 3-4 рецепти за капама, пържоли и други типично български вкусоти, така че реших да ви предложа едно различно ястие, което е много приятно, лесно се приготвя и не може да се обърка.))

КАНЕЛОНИ

Необходими продукти за една голяма стъклена (йена глаз) тенджерата:

1. една кутия канелони (има ги в големите вериги магазини)
2. 500 г кайма
3. 1 сурово и 2 твърдосварени яйца;
4. 1 голяма кутия (или буркан) белени домати;
5. 2 глави кромид;
6. 1 шепа белен чесън;
7. 1 голяма кофичка заквасена сметана;
8. 200 г настърган кашкавал или пармезан (настъргано сухо италианско сирене);
9. сух риган и черен пипер на вкус.

Каймата се изпържва в дълбок тиган или тенджерата като непрекъснато се мачка с вилица, за да стане на отделни дребни частици. В началото не се слага олио, за да може водата от каймата да се изпари и след това се добавят олио и нарязаните чесън и кромид. Леко се запържват и се отместват от огъня. Тогава се прибавят: 2 едронастъргани сварени яйца, 1 сурово, кашкавал или пармезан, 1 с.л. сух риган, черен пипер и сол на вкус (ако каймата не е солена). Всичко се разбърква добре и се оставя да изстине.

Дъното и стените на стъклената тенджерата се намазват обилно със сметана и отгоре се изсипват половината домати, пасирани заедно с техния сок, плюс 1ч. чаша вода и малко сол. С лъжичка, а на когото му свърши търпението, може и с пръсти, се пълнят канелоните и се подреждат един върху друг. Не бива да се изпълва цялото пространство догоре, защото канелоните набъбват!

Отгоре се изсипват останалите сметана, доматиен сок и пармезан (или кашкавал).

Яденето се пече захлупено с капак около 40 минути върху решетка на 250–300 градуса.

Сервира се с тенджерата на масата. Яде се без хляб, с вино по избор.

ДЕСЕРТ ОТ ПЕЧЕНИ ДЮЛИ

На пръв поглед десертът изглежда обикновен, но е много ароматен, вкусен и оригинален.

Сезонът е подходящ за неговото изпълнение – навсякъде по пазарите има дюли, трябва само да изберете узрели и здрави плодове. Броят им се определя от размера на съда, в който ще ги печете.

Дюлите се изтриват добре от мъха, който имат, измиват се и се разрязват на две половинки.

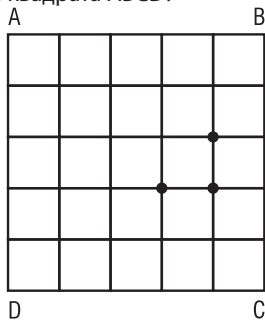
След като се махнат семките се набучват с няколко парченца карамфил, поръсват се с малко захар и се нареждат в тава, дъното на която се покрива с един пръст вода. Тавата се покрива плътно с фолио и се пече върху решетка 20 мин. при 300 градуса. След това фолиото се маха, по желание върху всяко парче се добавя още малко захар и се пекат 5-10 минути. След като изстинат, парченцата карамфил се махат, всяко парче се поръсва с малко от желираната течност, едросмлени орехи и отгоре се шприцова обилно със сладка сметана.

ЧЕРВЕНО-ЗЕЛЕНА ЗИМНА САЛАТА

Червени печени чушки, варено червено цвекло и кисели краставички се нарязват на парченца. Добавя се червен боб от консерва, пресен зелен лук, много зелен копър, олио, оцет и цели маслини. Добре е салатата да престои няколко часа преди консумация, за да може дресингът да попие в продуктите.

ЗАДАЧИ. ГЛАВОБЪВСКАНИЦИ

1. Три щуреца се надскачат симетрично един през друг. Могат ли да попаднат във всеки един от четирите върха на квадрата ABCD?

2. Известният комичен герой Тартарен на писателя Алфонс Доде пътува из Африка. Веднъж спрял да ношува край едно езеро с чиста вода. Сутринта се появило стадо от 183 слона. На следващата сутрин те си заминали, но цялото езеро било

изпито. След няколко години Тартарен отново попаднал на това място. Езерото отново било пълно, но на сутринта се появило стадо от 37 слона и водата им стигнала за 5 дни. Тартарен се замислил: за колко дни ще пресуши езерото 1 слон?

ОТГОВОРИ НА ЗАДАЧИТЕ ОТ МИНАЛИЯ БРОЙ

1. в; 2. а; 3. б.

Подготвил:

доц. д-р Георги КОСТАДИНОВ

Сесийни въннения

Едно и също събитие може да бъде видяно от различни ракурси. На изпит това са гледните точки на преподавателя и студента.

Преподавателите	Студентите
● По време на изпита един студент се обърка, но хайде, дадох вид, че не съм забелязал.	● Надхитрих професора. Допуснах грешка, ама така отговорих на въпроса, че той не я забеляза.
● Ех, днес на един му писах петица. Макар да виждах, че нищо не знае. Ама бързах много...	● Ех, не извадих късмет. Преподавателят бързаше за някъде, иначе щях да си получа полагащата ми се шестлица.
● Този рошавият нищичко не разбира.	● Този плешивият нищичко не разбира.
● Аз му казвам: „Че знаете, знаете, но не за б. Има студенти, които знаят повече.“	● Той ми казва: „Знаете много, малко са колегите, които знаят повече от вас, но...“
● Задавам ѝ въпрос. Не отговаря. Задавам втори въпрос. Пак не отговаря. Най-накрая ѝ писах двойка, а тя цялата се обля в сълзи!	● Задава ми труден въпрос, аз веднага отговарям. Втори въпрос – пак отговарям. А той изведнъж: „Вие, момиче, нищо не знаете.“ И аз веднага му казах, че не е прав.